

Discussienota Sportaccommodatiebeleid

Versie 27 januari 2025

Inhoud

1. Inleiding	3
1.1. Aanleiding	3
1.2. Proces	4
1.3. Leeswijzer	4
2. Veranderingen in sport en bewegen	5
3. Kaders sportaccommodatiebeleid	7
3.1. Vertrekpunt sport- en beweegbeleid	7
3.2. Nut en noodzaak bepaalt gemeentelijke betrokkenheid	7
3.3. Breedtesport voor top- of prestatiesport	10
3.4. Regie op doelmatig en efficiënt gebruik.....	10
3.5. Gelijkwaardig speelveld	11
4. Ruimte voor sportaccommodaties.....	12
4.1. Inleiding	12
4.2. Binnensport.....	12
4.3. Buitensport.....	17
4.4. Zwembaden.....	23
4.5. Toegankelijke sportaccommodaties	24
4.6. Duurzame sportaccommodaties	24
5. Tarieven en afspraken	26
5.1. Tarieven binnensportaccommodaties.....	26
5.2. Tarieven buitensportaccommodaties	28
5.3. De Rijnwoudse regeling onderhoud voetbalvelden	31
5.4. Tarieven verenigingshuur zwembad.....	32
5.5. Kostendekkendheid tarieven.....	32
6. Aandachtspunten van verenigingen	34
Bijlage 1 Geraadpleegde organisaties	36
Bijlage 2 Vraag-aanbod binnen- en buitensport	37

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

In 2019 heeft de gemeenteraad van Alphen aan den Rijn de Visie Sport en Bewegen vastgesteld. Het is een compacte nota waarin de gemeentelijke ambities zijn verwoord voor sport en bewegen. Hoofddoel van deze visie is dat iedere inwoner van de gemeente Alphen aan den Rijn een leven lang met plezier kan sporten en bewegen. Ook gaat de visie, helder en beknopt, in op de sportaccommodaties in onze gemeente: “we zorgen dat onze accommodaties klaar zijn voor de toekomst en dat deze tot in lengte van jaren duurzaam gebruikt worden”. Bij het sturen op die ambitie lopen we tegen allerlei vragen aan die we kunnen samenvatten onder twee opgaven.

–1– We hebben een verscheidenheid aan regelingen/afspraken met verenigingen oftewel het is zogezegd een lappendeken/patchwork. Is dat wenselijk en zo niet – wat doen we er aan?

–2– Op verschillende plekken verdwijnen sportaccommodaties voor woningbouw. Tegelijk maakt de gemeente een grote inwonersgroei door. Hoe zorgen we voor ruimte voor sport en bewegen, zodat we ons hoofddoel “iedere inwoner kan een leven lang met plezier sporten en bewegen” ook realiseren?

De lappendeken

Door de jaren heen zijn er veel verschillen ontstaan in de wijze hoe we omgaan met verenigingen. De keuzes over basissporten (waar de gemeente zorg draagt voor de accommodatie) dateert uit 2003. Ruim 20 jaar later is de vraag of deze keuzes toekomstbestendig zijn. Specifiek in de buitensport hebben we veel verschillende overeenkomsten. Het eigendom van kleedkamers verschilt. We hebben geen uniforme tarieven voor natuur- en kunstgrasvelden. De Rijnwoudse voetbalverenigingen regelen zelf het jaarlijks onderhoud en in Boskoop en Alphen-kern gebeurt dat via de gemeente. Over het algemeen bestaat er behoefte aan helderheid over de rol en verantwoordelijkheden van zowel de gemeente als de gebruikers.

Ruimte voor sport en bewegen

In 2014 zijn Alphen aan den Rijn, Boskoop en Rijnwoude heringedeeld. Sindsdien behoort Alphen aan den Rijn tot de 30 grootste gemeenten van Nederland. Inmiddels telt de gemeente circa 115.000 inwoners en in prognoses wordt een doorgroei verwacht naar 135.000 tot 140.000 inwoners in 2040. De ruimte in de gemeente is schaars. Er is behoefte aan duidelijkheid over wat we nodig hebben aan accommodaties en hoe we die behoefte gaan invullen. De vraag naar ruimte voor sport roept ook de vraag op hoe we omgaan met de beschikbare voorzieningen. We zien bijvoorbeeld dat voetbal zich meer en meer concentreert naar één speeldag (zaterdag) en dat werkt ook door in behoefte aan kleedkamers en parkeervoorzieningen. Op andere momenten worden sportvoorzieningen nauwelijks gebruikt. Hoe kunnen we omgaan met behoefte aan ruimte voor sport en bewegen, terwijl de ruimte in Alphen aan den Rijn buitengewoon schaars is.

1.2. Proces

Genoeg redenen voor het ontwikkelen van een sportaccommodatiebeleid. Omdat er veel speelt, hebben we ervoor gekozen om niet direct een volledige conceptnota op te stellen, maar het proces op te splitsen. In deze discussienota geven we een overzicht van de opgaven waar we als gemeente voor staan. Met die tussenstap kunnen we bestuur en gebruikers beter betrekken bij het opstellen van het beleid. De gemeenteraad kan richting geven waar haar wensen en prioriteiten liggen (vanuit haar kaderstellende rol). En verenigingen en andere belanghebbenden kunnen bij de behandeling van de discussienota aangeven waar hun prioriteiten liggen.

De discussienota wordt voor de behandeling door de gemeenteraad aan alle verenigingen gestuurd. Daarnaast zijn er inspraaksessies georganiseerd voor verenigingen om aanvullingen en wensen op te halen. Na de behandeling van de discussienota volgt de uitwerking naar de definitieve sportaccommodatienota (medio 2025).

Bijlage 1 geeft een overzicht van geraadpleegde organisaties en bronnen voor het opstellen van deze discussienota. Bijlage 2 geeft inzicht in gebruik en bezetting van de accommodaties.

1.3. Leeswijzer

In de discussienota behandelen we de volgende onderdelen.

Hoofdstuk 2 Veranderingen in sport en bewegen	Trends in sport en bewegen en invloed op de gemeente Alphen aan den Rijn
Hoofdstuk 3 Kaders sportaccommodatiebeleid	▪ Vertrekpunt: visie op sport en bewegen ▪ Betrokkenheid gemeente bij accommoderen sport ▪ Breedtesport en/of Topsport ▪ Regie op doelmatig en efficiënt gebruik ▪ Gelijkwaardig speelveld
Hoofdstuk 4 Ruimte voor sportaccommodaties	▪ Wat betekent de groei van de gemeente naar 140.000 inwoners? ▪ Binnensport ▪ Buitensport ▪ Zwembaden ▪ Toegankelijkheid ▪ Duurzaamheid
Hoofdstuk 5 Tarieven en afspraken	▪ Verenigingstarieven binnensport-, buitensportaccommodaties en zwembaden ▪ Kostendekkendheid ▪ Algemeenbelangbesluit
Hoofdstuk 6 Aandachtspunten van verenigingen	▪ Aandachtspunten en wensen van verenigingen

2. Veranderingen in sport en bewegen

In 2022 is door NOC*NSF onderzoek gedaan naar sport en bewegen in Alphen aan den Rijn. De uitkomsten van dit onderzoek laten zien dat Alphen aan den Rijn veel overeenkomsten vertoont met het landelijke beeld. Op landelijk niveau is veel data beschikbaar over trends in sport en bewegen. Omdat onze gemeente op dit vlak overeenkomt met de landelijke situatie, zijn die trends voor het sportaccommodatiebeleid relevant.

Landelijk zien we dat het aandeel mensen dat regelmatig (1x/week) sport, licht stijgt. In 2013 was 56% van de Nederlanders van 5–80 jaar wekelijks sportief actief en in 2023 ligt dat op 60%. Er zijn in hoofdzaak vier manieren om te sporten:

- alleen/ongeorganiseerd;
- bij een fitnesscentrum of andere commerciële sportaanbieder;
- bij een sportvereniging;
- of in groepsverband georganiseerd door familie, vrienden, kennissen.

Terwijl de sportdeelname in totaliteit heel licht stijgt, neemt het aandeel sporten via verenigingen licht af. Het verenigingssporten verliest dus marktaandeel. Dat komt onder andere doordat meer “oudere” Nederlanders actiever worden, maar die groep sport relatief vaker buiten verenigingsverband.

Hoewel het marktaandeel van de verenigingssport licht afneemt, wil dat zeker niet zeggen dat dit voor alle verenigingssporten geldt en dat er geen sporten zijn met groei. Het aantal leden bij de KNVB (voetbal) groeide het afgelopen seizoen (2023/2024) in Nederland met 2,3% en voetbal is daarmee bij afstand de grootste georganiseerde sport in ons land. Andere bonden die tussen 2018 en 2023 een behoorlijke groei doormaakten zijn tennis (onder invloed van padel), golf, basketbal en roeien.

Naar de toekomst is de verwachting op landelijk niveau dat tot 2030 de sportdeelname ongeveer gelijk zal blijven¹. Voor Alphen aan den Rijn is vooral de enorme groei van de bevolking bepalend voor de toekomstige vraag naar ruimte voor sport en bewegen (zie verder hoofdstuk 4). Dat het marktaandeel van de verenigingssport iets afneemt is dus veel minder betekenisvol voor de toekomstige vraag, doordat het aantal inwoners sterk zal toenemen.

Het belangrijkste doel van het gemeentelijk sport- en beweegbeleid is om alle inwoners de mogelijkheid te bieden om een leven lang met plezier te sporten en te bewegen. Alle organisatievormen dragen daar aan bij: ongebonden sporten, commercieel sporten, anders georganiseerd sporten en georganiseerd sporten. Het georganiseerd sporten is voor gemeenten belangrijk, omdat verenigingssport extra maatschappelijke waarden heeft. Denk daarbij aan een zeer grote inzet van vrijwilligers, het ontstaan van vriendschappen, het delen van lief en leed en in zekere zin borging van continuïteit van sport en bewegen. Landelijk zijn bij de sportverenigingen 1 miljoen vrijwilligers actief.² Voor de gemeente

¹ <https://www.sportenbewegenincijfers.nl/toekomstverkenning/trendscenario/sportdeelname>.

² NOC*NSF, Zo sport Nederland 2023.

Alphen aan den Rijn komt dat neer op circa 6.500 vrijwilligers bij de plaatselijke sportverenigingen.

Ten opzichte van tientallen jaren geleden (jaren 60–90 vorige eeuw) heeft er een enorme verbreding plaatsgevonden hoe we sporten. Was dat eerst beperkt tot sporthallen, sportparken en zwembaden, tegenwoordig geldt dat ook voor commerciële accommodaties (sportscholen e.d.) en een beweegvriendelijke openbare ruimte. Voorbeelden in onze gemeente zijn een Europapark (met een skatebaan, een pumptrackbaan, een openbare tennisbaan, een jeu de boules baan, trapvelden, speelplekjes, beweegtoestellen), park Zegersloot met diverse voorzieningen en mogelijkheden, het Calisthenics Park in Boskoop of diverse routes voor wandelen, fietsen, paardrijden of skeeleren in het veenweidegebied.

3. Kaders sportaccommodatiebeleid

3.1. Vertrekpunt sport- en beweegbeleid

Het vormgeven van sportbeleid (inclusief sportaccommodatiebeleid) is voor gemeenten voor een groot deel een lokale afweging. Gemeenten hebben wel een wettelijke plicht om te voorzien in onderwijshuisvesting, inclusief huisvesting voor bewegingsonderwijs. Maar accommodaties voor binnensportverenigingen, buitensport of zwembaden zijn lokale afwegingen en besluiten.

De Visie Sport en Bewegen (2019) heeft als hoofddoel dat iedere inwoner van de gemeente Alphen aan den Rijn een leven lang met plezier kan sporten en bewegen. Op het gebied van accommodaties is het streven: “...Gezamenlijk zorgen we ervoor dat onze accommodaties en het openbaar gebied klaar zijn voor de toekomst en dat deze tot in lengte van jaren duurzaam gebruikt worden...”. In de Visie zijn daarbij enkele accenten meegegeven:

- onderzoek naar oplossing voor de binnensportbehoefte;
- buitensportaccommodaties met een open karakter;
- openluchtwembaden toekomstbestendig maken (verduurzaming);
- nieuwe kaders opstellen voor de exploitatie van de overdekte zwembaden;
- streven naar volledig toegankelijke (gemeentelijke) sportaccommodaties voor inwoners met een beperking;
- verduurzaming van sportaccommodaties.

3.2. Nut en noodzaak bepaalt gemeentelijke betrokkenheid

De huidige rol die de gemeente nu heeft bij sportaccommodaties komt voort uit de sportnota 2003, de tarievennota 2009 en afspraken met de Rijnwoudse voetbalverenigingen na de gemeentelijke herindeling van 1 januari 2014.

In de sportnota 2003 is het begrip basissport geïntroduceerd. Als basissportvoorziening zijn aangemerkt de voorzieningen die in 2003 eigendom van de gemeente zijn. Het eigendom van de basissportvoorzieningen ligt in principe bij de gemeente. Bij de binnensport zijn dat sporthallen, sportzalen en gymzalen. Bij de buitensport³ zijn dat sportvelden en kleedkamers. Het eigendom van secundaire voorzieningen, zoals kantines en tribunes van buitensportverenigingen ligt bij de sportverenigingen.

³ De voetbalclubs in de voormalige gemeente Rijnwoude en Boskoop zijn eigenaar van hun kleedkamers. In een enkele situatie geldt dat ook in Alphen-kern.

Tabel 3.1 Indeling in basissporten en niet-basissporten volgens sportnota 2003⁴

BINNENSPORT		BUITENSPORT	
basissportvoorzieningen	niet basissportvoorzieningen	basissportvoorzieningen	niet basissportvoorzieningen
zwemsport badminton gymnastiek ³ volleybal handbal zaalvoetbal basketbal boksen korfbal	tennis tafeltennis vecht- en verdedigingssport squash turnen/gymnastiek ³ denksport fitness bowling ricochet biljartsport schietsport autosport overige	voetbal atletiek hockey korfbal handbal honk- en softbal American football wielrennen schaatsen ⁴ petanque	tennis wandelen kanoën roeien surfen golf schaatsen ⁴ midgetgolf waterskiën paardensport hengelsport duivensport klim- en bergsport autosport overige

Er ligt dus niet een duidelijke motivering onder het begrip basissport, anders dan die accommodaties die destijds eigendom waren van de gemeente. Die indeling is in zekere zin arbitrair. Want boksen is een vecht- en verdedigingssport en ingedeeld als basissport, terwijl andere vecht- en verdedigingssporten geen basissporten zijn.

Pétanque is een basissport, terwijl de gemeente geen rol heeft in de exploitatie van de accommodatie.

Schaatsen is in 2003 aangemerkt als een basissport en niet-basissport (buiten). In de jaren 90 was er een landijsbaan bij Zegersloot. In 2010 is de wielersbaan bij sportpark Kerk en Zanen aangelegd. De wielersbaan heeft ook een functie als skeelerbaan voor de schaatsvereniging. Anno 2024 exploiteert de gemeente geen landijsbanen. Bij het Archeon is in de kerstvakantie een schaatsbaan. In Boskoop wordt bij vorst een ijsvloer aangelegd door de plaatselijke ijsclub op de skeelerbaan. In Koudekerk en Hazerswoude-Dorp zijn ook landijsbanen.

Honk- en softball en American football zijn in 2003 een basissport. Anno 2024 is American football een kleine sport in de gemeente. De Alphen Eagles gebruiken veld 8 van ARC waarop ze met 2 teams gedurende het seizoen op zondag een beperkt aantal wedstrijden spelen. De Alphiërs hebben nog 7 honkbalteams en 1 softbalteam.

Er zijn sporten die in 2003 wel zijn benoemd en in 2024 niet meer bestaan (ricochet: een balsport vergelijkbaar met squash). Andersom komt ook voor, zoals rugby, padel of urban sports waren in 2003 nog niet ingedeeld en zijn in 2024 bestaande sporten.

Kader 1 Gemeentelijke betrokkenheid

De indeling basissport op basis van gemeentelijk eigendom in 2003 is geen logische onderbouwing voor de betrokkenheid van de gemeente. Beter is het om de betrokkenheid van de gemeente voor een accommodatie te laten afhangen van:

⁴ In de sportnota 2003 is gymnastiek opgenomen onder zowel basissport- als niet-basissportvoorziening (DOS turnhal). In de sportnota 2003 werd aangegeven dat schaatsen zowel op basissportaccommodaties wordt beoefend als op niet basissportaccommodaties.

- de omvang van de behoefte;
- of die behoefte bijdraagt aan fysiek sport en bewegen;
- of die behoefte een specifieke accommodatie vraagt die zonder inbreng van de gemeente niet realiseerbaar is;
- en of de gemeente de ruimte en de financiële middelen heeft om daar voor te zorgen.

Tabel 3.2 Hoe omgaan met betrokkenheid gemeente bij accommoderen sporten

	Aantoonbare grote behoefte inwoners en draagt bij aan sport en bewegen	Beperkte behoefte inwoners en/of draagt beperkt bij aan sport en bewegen	
	Activiteit vraagt specifieke accommodatie	Activiteit kan in openbare ruimte of bij een bestaande accommodatie	
	Er is geen alternatief buiten de gemeente	Er is alternatief buiten de gemeente ⁵	
	Sporters of marktpartijen kunnen accommodatie niet zelf regelen	Sporters of marktpartijen kunnen accommodatie wel zelf regelen	
	Gemeente heeft fysieke en financiële ruimte voor de accommodatie	Geen fysieke en/of financiële ruimte	
	Wel gemeentelijke rol	Geen of incidentele gemeentelijke rol	

Ten opzichte van de huidige situatie leidt deze aanpassing niet tot een compleet andere situatie. De gemeente zorgt vanuit het sportbeleid niet voor accommodaties voor schaatsen en petanque. En American football (en rugby) hebben geen zelfstandige accommodaties, omdat de kosten van zelfstandige accommodaties niet in verhouding staan tot de omvang van de vraag. Boksen was een basissport volgens de nota uit 2003, maar vele vecht- en verdedigingssporten maken gebruik van reguliere binnensportaccommodaties, waaronder ook een boksvereniging in Benthuisen (in De Hil).

Het bepalen van de gemeentelijke betrokkenheid op basis van behoefte, noodzaak, alternatieven en fysieke en financiële ruimte is duidelijker dan een keuze op basis van de eigendomssituatie 2003. De gemeente zal dus niet meer het begrip basissport hanteren.

De gemeente kan partijen zonder winstoogmerk die geen gemeentelijke accommodaties gebruiken incidenteel wel financieel steunen. Ook hiervoor is het bovengenoemde afwegingskader richtinggevend. Dit betekent wel dat binnen de (sport)begroting daarvoor ruimte moet worden gevonden.

⁵ Met name voor kapitaalintensieve accommodaties, bijvoorbeeld een overdekte 400 meter schaatsbaan, een officiële 2000 meter roeibaan, een indoor atletiekhal.

3.3. Breedtesport voor top- of prestatiesport

Topsport is sport op het hoogste niveau, waarbij atleten deelnemen aan nationale en internationale competities en streven naar optimale prestaties. Topsport heeft vaak een belangrijke maatschappelijke rol in de promotie van sport, zoals het bevorderen van gezondheid, verbroedering, respect uitdragen et cetera. Er zijn diverse onderzoeken gedaan naar de relatie tussen topsport en breedtesport. Een vitale breedtesport helpt topsport. Topsport kan niet zonder georganiseerde breedtesport. Andersom is het niet zo dat topsport zorgt voor meer breedtesport.⁶

Het topsportbeleid in Nederland wordt vooral gevormd door NOC*NSF, de sportbonden en het ministerie van VWS. Het zijn vooral de grootste gemeenten in Nederland die structureel topsportbeleid en/of topsportevenementenbeleid voeren. In Nederland zijn vijf TeamNL centra. Deze centra zijn mede verantwoordelijk voor realisatie van de (ver)bouw van topsporttrainingsaccommodaties. In Zuid-Holland is Topsport Metropool een van de vijf TeamNL-centra en een samenwerking van de gemeenten Den Haag, Rotterdam en Dordrecht.

Kader 2 Breedtesport gaat voor topsport

De sportnota 2003 van de gemeente koos duidelijk voor breedtesport. In de Visie Sport en Bewegen 2019 is topsport niet benoemd en deze nota richt zich nadrukkelijk op het sporten en bewegen voor alle inwoners. Het sportaccommodatiebeleid van de gemeente sluit zich hier op aan: de prioriteit ligt voor de gemeente Alphen aan den Rijn bij breedtesport (in Vlaanderen aangeduid als “sport voor allen”). Topsport en prestatieve sport⁷ in gemeentelijke accommodaties kan, maar mag niet ten koste gaan van breedtesport. Dus breedtesport gaat voor topsport bij gebruik van gemeentelijke accommodaties. Twee keer trainen en een wedstrijd geldt in Nederland nog als breedtesport. Vaker trainen schuift op naar prestatieve sport of kan zelfs topsport worden.

3.4. Regie op doelmatig en efficiënt gebruik

Sport is een werkveld dat in beweging is. Er zijn verenigingen die groeien en verenigingen die teruggaan in ledenaantallen. Er zijn plekken waar woningbouw plaatsmaakt voor sport. De gemeente groeit mede door de geplande woningbouw in De Gnephoek en Rijnhaven. Omdat de vraag naar en het aanbod van accommodaties verandert, is regie vanuit de gemeente noodzakelijk. Daarbij worden gemeentelijke sportaccommodaties tegen gesubsidieerde tarieven beschikbaar gesteld. En dat is een reden te meer dat de gemeente stuurt op doelmatig en efficiënt gebruik.

Er zijn nu overeenkomsten met buitensportverenigingen die 10 jaar vastliggen. Voor de betreffende gebruiker geeft dat zekerheid, maar als de behoefte bij die gebruiker terugloopt en bij een ander groeit, moet je als gemeente kunnen inspelen op deze veranderende behoeften. Er zijn ook situaties waarbij een beleidslijn is ontstaan waarbij verenigingen

⁶ O.a. M. van Bottenburg, Top- en breedtesport: een Siamese tweeling, 1999.

⁷ Meer dan 2x per week trainen.

meebetalen aan gemeentelijke accommodaties. Denk bijvoorbeeld aan het aanleggen van een kunstgrasveld ter vervanging van een grasveld. Dat creëert het gevoel van eigenaarschap en bemoeilijkt een regierol als gemeente.

Bij het huisvestingsbeleid van onderwijs is gekozen voor doordecentralisatie. Het voortgezet onderwijs bouwt (met gemeentelijke middelen) zelf accommodaties, waaronder ook accommodaties voor bewegingsonderwijs. Dat heeft ook gevolgen voor de binnensportaccommodaties. Voorkomen moet worden dat een gemeente én accommodaties voor bewegingsonderwijs financiert én apart ook nog eens accommodaties voor binnensport moet financieren. Afstemming (en dus regie) bij onderwijshuisvesting en sportaccommodaties is daarvoor noodzakelijk.

Sportbonden hanteren regels waar sportaccommodaties aan moeten voldoen. Het gaat bijvoorbeeld om regels over de afmeting van een speelveld, over de stroefheid van een vloer of over de verlichting. Deze regels zijn opgesteld om te zorgen dat sprake is van gelijke omstandigheden voor competitiesport en voor de veiligheid. Dit zijn zogenaamde sporttechnische eisen en het uitgangspunt is dat gemeenten hier ook rekening mee houden.

Diverse bonden stellen ook normen of richtlijnen op over de hoeveelheid accommodaties waar een vereniging over moet kunnen beschikken. Dit zijn planningsrichtlijnen of planningsnormen. Het beleid van de gemeente Alphen aan den Rijn is dat planningsrichtlijnen of –normen voor de gemeente richtinggevend zijn, maar niet maatgevend. De gemeente bepaalt zelf haar betrokkenheid (zie kader 1) en stuurt daarbij op doelmatig en efficiënt gebruik van accommodaties.

Kader 3 De gemeente heeft regie op doelmatig en efficiënt gebruik

De sportaccommodaties waar de gemeente zorgt voor de instandhouding of daar aan bijdraagt, worden niet kostendekkend geëxploiteerd. De gemeente stuurt daarom op doelmatig en efficiënt gebruik.

3.5. Gelijkwaardig speelveld

In de loop der jaren zijn verschillen ontstaan in de wijze waarop de gemeente omgaat met verenigingen. De huurtarieven van natuurgrasvelden verschillen tussen verenigingen. Datzelfde geldt ook voor tarieven van kunstgrasvelden. De tarieven voor sporthallen zijn incidenteel niet gelijk. De vier voetbalverenigingen uit de voormalige gemeente Rijnwoude ontvangen jaarlijks een bijdrage voor het onderhoud van de velden en elders verzorgt de gemeente het jaarlijks onderhoud. Veel van die verschillen zijn historisch gegroeid. In de inleiding is gewezen op deze spreekwoordelijke ‘lappendeken’.

Kader 4 De gemeente behandelt verenigingen gelijkwaardig

Uitgangspunt is dat de gemeente zorgt voor een gelijk speelveld. We streven er naar dat we gelijksoortige verenigingen op vergelijkbare wijze behandelen. Er kunnen situaties zijn dat

de gemeente – binnen de wettelijke kaders –gemotiveerd afwijkt van dit uitgangspunt. Maar de hoofdregel is dat we gelijksoortige situaties op dezelfde manier behandelen.

4. Ruimte voor sportaccommodaties

4.1. Inleiding

De gemeente Alphen aan den Rijn zal door woningbouw naar verwachting groeien van circa 115.000 inwoners in 2024 naar 135.000 tot 140.000 inwoners in 2040. Dat is een enorme ontwikkeling in de komende 15 jaar. De nadruk van de woningbouw ligt in De Gnephoek en Rijnhaven waar samen circa 7.500 woningen komen. Wat betekent deze schaa sprong voor de binnensport, de sportparken en de zwembaden?

In hoofdstuk 4 en 5 geven we een doorkijk met verschillende overwegingen en keuzemogelijkheden.

4.2. Binnensport

Uitbreidingsbehoefte sporthallen

Momenteel beschikt de gemeente over 9 sporthallen⁸ met 24 zaaldelen voor afgerond 115.000 inwoners. De bezetting van de sporthallen is goed; er is geen overcapaciteit. Het verenigingsgebruik in sporthal De Arena gaat naar een binnensport locatie van de Scope scholengroep. De Rijnstreekhal blijft nog enkele jaren in gebruik tot opening van de nieuwe sporthal op De Bijlen.

Op basis van de verhouding in onze gemeente van het aantal sporthallen en zaaldelen versus inwoners, heeft de gemeente waarschijnlijk een 10^e sporthal nodig bij 125.000 inwoners (vermoedelijk in 2030–2032) en een 11^e sporthal bij 141.000 inwoners.

Tabel 4.1 Prognose aantal inwoners, aantal sporthallen en aantal zaaldelen

	inwoners	groei in procenten	absolute groei	aantal sporthallen	aantal zaaldelen
2024	115000	100%		9	24
2026–2027	120000	104%	5000	9,4	25,0
2030	125100	109%	10100	9,8	26,1
2035–2040	135100	117%	20100	10,6	28,2
2040–2050	141300	123%	26300	11,1	29,5

Het landelijke kenniscentrum voor de sport Mulier Instituut hanteert een kengetal in stedelijke omgeving van 1 sporthal per 10.000 tot 17.500 inwoners. Dit kengetal levert dezelfde uitbreidingsbehoefte: 1 sporthal extra rond 2030 en later nog 1 sporthal.

⁸ Inclusief VTC Ridderhof in Koudekerk, eigendom van stichting Vrijtijdscentrum De Ridderhof.

1: Uitgangspunt is dubbelgebruik door bewegingsonderwijs en verenigingssport

Gemeenten financieren de huisvesting voor het bewegingsonderwijs van het basis- en voortgezet onderwijs. En ze zorgen ook voor accommodaties voor binnensportverenigingen. Bij planning van accommodaties voor binnensportverenigingen én bewegingsonderwijs is een goede afstemming essentieel. We moeten voorkomen dat er sporthallen zijn die overdag leeg staan en accommodaties bij scholen die in de avond/weekend leeg staan. Beide worden gefinancierd met gemeenschapsgeld.

2 Voor het masterplan van De Gnephoek is een sporthal met een cluster van basisscholen gewenst.

De afgelopen jaren zijn er vanuit de politiek verschillende ideeën geopperd over nieuwe sporthallen. Er is gesuggereerd om bij zwembad De Hoorn twee nieuwe sporthallen te bouwen. En een andere gedachte was twee grote (multifunctionele) sporthallen op sportpark De Bijlen. Een van de gemeentelijke kaders is regie op doelmatig en efficiënt gebruik van accommodaties. Dat betekent dat we bij voorkeur een sporthal realiseren die overdag in gebruik is voor bewegingsonderwijs en in de avond en weekenden voor sportverenigingen. Zowel bij de optie twee sporthallen bij De Hoorn als twee sporthallen op De Bijlen ontbreekt dat dubbelgebruik en zijn die opties daarom niet gewenst (teveel leegstand overdag).

Dubbelgebruik is wel mogelijk in De Gnephoek. De Gnephoek wordt met 5.500 woningen de grootste woningbouwuitbreiding. Het ligt voor de hand een sporthal op te nemen in het op te stellen Masterplan. Qua efficiency vraagt dat een clustering van basisscholen (reeds staand beleid) en een sporthal in De Gnephoek.

3 Duidelijke afspraken in ontwerp en tijdens bouw voor waarborgen dubbelgebruik binnensportaccommodaties

In Alphen aan den Rijn heeft de doordecentralisatie van het onderwijs gezorgd voor gunstige financieringsmogelijkheden voor het onderwijs. Maar de praktijk laat ook nadelen zien, want bij de ontwerpfase en de bouw van binnensportaccommodaties wordt te weinig rekening gehouden met dubbelgebruik (onderwijsgebruik én verenigingsgebruik/gemeentegebruik). Dubbelgebruik is lastig realiseerbaar bij inpandige binnensportaccommodaties, bij binnensportaccommodaties zonder afzonderlijke toegang of waarbij klimaat- en/of alarmsystemen niet afzonderlijk zijn te bedienen. Ook materiaalgebruik is een aandachtspunt. Het materiaalgebruik aan het plafond bij de nieuwe Meteorhal zorgde voor lekke volleyballen bij VC Castellum. Bij de Meteor ontbreekt het bijvoorbeeld ook aan schrobputjes in de kleedkamers. Het heeft veel tijd en geld gekost om de Meteor enigszins geschikt te krijgen voor dubbelgebruik. In de toekomst willen we dit voorkomen door of het bouwheerschap van binnensportaccommodaties met een functie voor onderwijs en verenigingssport bij de gemeente neer te leggen. Of – wanneer dit niet mogelijk is – hele duidelijke afspraken te maken over dubbelgebruik, het eigenaarschap en financiële afspraken. Deze afspraken leggen we vast voor de start van de bouw van de betreffende accommodatie.

4 *Efficiënt gebruik en inroostering sporthallen*

Bij inroostering hanteert de gemeente de volgende regels:

- Eigen inwoners/verenigingen gaan voor gebruik door inwoners/verenigingen van buiten de gemeente;
- In de avond (tot 22.00 uur) wordt een sporthal geheel verhuurd; dus geen 1/3 of ½ zaalverhuur⁹;
- Kinderen vroeg in de avond, senioren later;
- Goed gebruik van sporters in de avond (piekperiode);
- Rekening houdend met gebruik verleden.

De gemeente biedt de sportaccommodaties in de eerste plaats aan voor de eigen inwoners.

In de avond is de vraag het grootst en wordt in beginsel alleen een hele hal verhuurd. Kinderen hebben voorrang (boven senioren) vroeger op de avond. We willen niet dat een grote sporthal door weinig sporters wordt gebruikt. Een exact getal willen we niet meegeven, maar we willen voorkomen dat verenigingen uren bezet houden met weinig sporters, omdat ze bang zijn dat uur te verliezen volgend jaar. En we houden waar mogelijk rekening met inroostering van voorgaande jaren, waarbij we ook realiseren dat het aantal sporters per vereniging aan verandering onderhevig is.

5 *Mogelijkheid gemeentelijke blaashal onderzoeken*

Een blaashal wordt landelijk veel toegepast door tennis- en hockeyverenigingen, om gedurende de winter een overdekte accommodatie te kunnen bieden. Qua kosten is een blaashal aanzienlijk goedkoper dan een vaste sporthal. Hockeyclub Alphen heeft zelf (privaat) een blaashal. Het zaalhockeyseizoen is maar 3 maanden en een blaashal biedt dan voor die periode een goede voorziening. De tennisverenigingen in de gemeente hebben aangegeven dat er grote behoefte is aan een blaashal voor de winterperiode. De gemeente heeft de tennisverenigingen gevraagd een businesscase hiervoor op te stellen. Elders in het land financieren tennisvereniging zelf een blaashal.

Een blaashal voor structurele korfbalwedstrijden is sinds 2024 niet meer toegestaan (wel voor trainingen). De KNKV heeft in 2024 bepaald dat een blaashal voor wedstrijden uitsluitend nog is toegestaan als tijdelijke overbruggingsperiode.

Het is niet uitgesloten dat de gemeente zelf een blaashal exploiteert als overbruggingsperiode (dus tijdelijk) of om een piek in de winter op te kunnen vangen en dan met name voor trainingen.

Uitbreiding gymzalen

⁹ Verenigingen kunnen in overleg een zaal(deel) delen.

Gymzalen hebben primair een functie voor het bewegingsonderwijs. De behoefte wordt periodiek vastgesteld via het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP). Bekend is dat voor Alphen-centrum behoefte is aan uitbreiding van gymzaal-capaciteit met het oog op groei van de gemeente. Mogelijk is dit realiseerbaar via de gebiedsontwikkeling Dillenburg/Rijnstreekhal.

Vervanging gymzalen

In Nederland zijn er meer dan 4.000 gymzalen. De meeste hebben standaard afmeting van 12x21 meter (252 m²) en 5,5 meter hoogte. Dit soort gymzalen is ontstaan in de jaren '60 van de vorige eeuw, toen veel scholen in Nederland werden gebouwd. De vergoeding die gemeenten ontvangen voor onderwijshuisvesting is vandaag de dag nog steeds gebaseerd op deze oppervlakte, die ruim 60 jaar geleden is vastgesteld. Het onderhoud en ook de vervanging van gemeentelijke gymzalen wordt geregeld via het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs van de gemeente.

Het bewegingsonderwijs in Nederland wordt voor een groot deel nog steeds gegeven in dergelijke gymzalen waarvan de omvang en inrichting in 60 jaar weinig is veranderd. Een aantal partijen (ook sportbonden) hebben nagedacht of er niet een alternatief is te bedenken voor een gymzaal, die meer uitnodigt tot bewegen. Daarbij ook gebruik makend van nieuwe interactieve mogelijkheden. Vanuit die gedachte is de Beweebox ontwikkeld. Dit interactieve inrichtingsconcept heeft een vierkante vloer van 16 x 16 meter of 18 x 18 meter en een vrije hoogte van 5,5 meter, die is te verdelen in vier kwadranten. Daardoor kan in kleinere groepen effectiever worden gesport.

Een Beweebox biedt een grote diversiteit aan beweegvormen, zoals dansen, free runnen, apenkooien, yoga, judo en ook klimmen, interactieve games, volleyballen en andere balsporten, ballet of ouder en-kindgym. Dit kan zowel in een grote groep als meerdere kleine groepjes tegelijk.

- Het inrichtingspakket voor de Beweebox voorziet onder andere in: Interactieve toepassingen zoals 55 inch Smart Screen, Smart Goals, schoolset, Smart Clips en MultiBall Gebruiksvriendelijke vaste sportinrichting met onder andere elektrische plafondunits, multiraam, rekstokinstallatie en wandtrampoline;
- Uitgebreid balsportassortiment voor onder andere volleybal, voetbal, basketbal en floorball
- Klimwand (stelpost)
- 15 meter lange Slackline (Slacklinen is een trendsport waarbij je op een strak gespannen band balanceert)
- Spiegelwand en judomat voor budosporten, dansvormen en yoga
- Diverse verplaatsbare toestellen.

6 Niet terugrijpen op standaard gymzaal van 12x21 meter

Met het concept Beweebox is een accommodatie ontwikkeld die inspeelt op de huidige behoeften, maar wel duurder is dan een standaard gymzaal. Bij toekomstige vervangingen

van gymzalen in de gemeente zal een afweging plaatsvinden of een gymzaal vervangen kan worden door een meer moderne inrichting (wel afgestemd op de leerdoelen van het bewegingsonderwijs). Verder kunnen we er voor kiezen om bepaalde gymzalen meer geschikt te maken voor bijvoorbeeld dans/yoga (spiegelwand) of voor vecht- en verdedigingssporten (bergruimte matten).

Turnhal

Gymnastiek/turnen is binnen de georganiseerde sport de 5^e sport in Nederland, na voetbal, tennis, golf en vissen. Kijken we naar bewegen en toegankelijkheid dan hoort gymnastiek/turnen bij de top 3. Met 3-4 jaar kunnen kinderen al terecht bij gymnastiekverenigingen, die meestal ook een uitgebreid beweegaanbod hebben van jong tot oud en van spelen of recreatief bewegen tot prestatief sporten.

Binnen de gemeente zijn 6 gymnastiekverenigingen actief: NAS (Benthuizen), gymvereniging Boskoop, Hou Vast (Hazerswoude-Dorp), Aspasia (Hazerswoude-Koudekerk) en DOS en Wilskracht in Alphen-kern. In Alphen aan den Rijn is 1,8% van de inwoners lid van de KNGU (Nederland gemiddeld 1,3%). Dat is meer dan 2.000 KNGU-leden en het totaal aantal leden ligt hoger bij de 6 verenigingen, omdat niet alle leden lid zijn van de KNGU.

DOS beschikt over een eigen (private) turnaccommodatie, de overige verenigingen gebruiken gymzalen, sportzalen en sporthallen.

Gemeente Alphen aan den Rijn heeft ongeveer 25 jaar geleden het voormalige zwembad De Dillen verkocht aan Stichting DOS Sporthome. Het voormalige zwembad is in 1998 omgebouwd tot een gym-/turnaccommodatie voor DOS. Het huidige DOS Sporthome bestaat uit een turnhal, een sportzaal, een danszaal, een grote en kleine vergaderruimte en kantine. DOS Sporthome heeft aangegeven in overleg te willen met de gemeente over de herontwikkeling van hun pand. Dit omdat het pand over 10 jaar is afgeschreven en DOS Sporthome het onderhoud van het pand niet meer kan bekostigen. DOS Sporthome heeft toentertijd het gebouw voor een klein bedrag kunnen kopen. Momenteel is de gemeente bezig met een businesscase voor het gebied Dillenburg (waar de turnhal deel van uitmaakt) waarbij de mogelijkheid van een ontwikkeling van woningbouw met turnhal onderzocht wordt.

Twintig jaar geleden was een turnhal bijzonder. Het gros van de gym- en turnverenigingen beoefenden hun sport in gymzalen en/of sporthallen. Veel trainingstijd ging daarbij verloren door het telkens op- en afbreken van de gyminrichting. Ook was het op- en afbreken Arbo-technisch niet altijd verantwoord. Met een turnhal hebben gym- en turnverenigingen een accommodatie die de juiste randvoorwaarden biedt voor trainingen en wedstrijden. Veel middelgrote en grotere gemeenten hebben inmiddels een turnhal of sporthal met een extra zaaldeel met vaste turnopstelling. Gemeenten sturen in die situatie vaak ook op fusies om zo grotere en sterkere gym-/turnverenigingen te krijgen.

7 De gemeente onderzoekt alternatieven voor de huidige DOS-accommodatie

Vanuit sportaccommodatiebeleid is een turnhal passend voor een gemeente die bij de 30 grootste gemeenten van Nederland behoort. Of en in welke vorm een turnhal onderdeel is van de toekomstige sportinfrastructuur, zal blijken uit de toekomstige businesscase voor het gebied Dillenburg.

Omdat DOS niet gehuisvest kan worden in de bestaande binnensportcapaciteit (geen restcapaciteit), zal er eerst een alternatief gevonden moeten worden voor DOS, mocht een turnhal bij Dillenburg niet haalbaar of wenselijk zijn.

4.3. Buitensport

Bijlage twee geeft een uitgebreid overzicht van de huidige bezetting van de sportaccommodaties. Voor voetbal is het beeld als volgt samen te vatten.

- ARC en BSC'68 zitten aan hun limiet met de huidige capaciteit.
- VV Koudekerk heeft overcapaciteit, maar die is zeer wenselijk voor de ontwikkeling van De Gnephoek.
- Op sportpark De Bijlen is de verdeling van velden tussen Alphia en AVV niet conform de huidige behoefte. Alphense Boys wil meer trainingscapaciteit, want de vereniging heeft veel prestatieve teams die meer dan 2x/week trainen.
- In de twee kleinste kernen Aarlanderveen en Zwammerdam is in iedere kern één kunstgrasveld ruimschoots voldoende.

Vanuit regie op doelmatig en efficiënt gebruik is het zaak de huidige capaciteit zo goed mogelijk te benutten. Dat geldt vooral voor voetbal, waar verschillende verenigingen gevraagd hebben om uitbreiding van de capaciteit.

8 Gebruik voetbalvelden en kleedkamers volgens breedtesportbehoefte

In Alphen-kern hebben we vier voetbalverenigingen die naast of dicht bij elkaar liggen. Het beleid uit 2003 was dat een herverdeling van sportvoorzieningen mogelijk was bij een structureel tekort van de ene vereniging en overcapaciteit bij de andere vereniging.

In de loop der jaren zijn de vier voetbalverenigingen de gehuurde velden en kleedkamers steeds meer gaan beschouwen als hun eigen accommodatie. Aanvullend heeft de gemeente overeenkomsten opgesteld, waarbij voor langere perioden velden en kleedkamers worden verhuurd. Die koerswijziging zorgt er voor dat we minder regie hebben en gesubsidieerde voorzieningen niet worden gebruikt volgens de behoefte van onze inwoners. De huidige overeenkomsten kunnen veelal worden opgezegd bij wijzigingen in het sport- en tarievenbeleid van de gemeente, dus bij het vaststellen van sportaccommodatiebeleid medio 2025.

De gemeente wil in het nieuwe sportaccommodatiebeleid velden en kleedkamers kunnen toewijzen op basis van de breedtesportbehoefte. Dit geldt met name voor de voetbalverenigingen in Alphen-kern. De gemeente Groningen heeft al jaren het beleid dat

voetbalverenigingen die een sportpark delen voor aanvang van het seizoen eerst samen in overleg afspraken maken over het gebruik. En als ze daar niet uitkomen bepaalt de gemeente de inroostering op basis van de spelende teams.

Tabel 4.2 Verdeling bruto speeltijd najaar 2024 sportpark De Bijlen op zaterdag en aantal kleedkamers

	bruto speeltijd in uren op zaterdag ¹⁰	in %	Huidig aantal kleedkamers	in %
Alphense Boys	31	42%	20	50%
Alpha	31	42%	10	25%
AVV	13	18%	10	25%
totaal	75	100%	40	100%

9 Verlengen zaterdag speeldag en midweeks wedstrijden om zaterdagpiek bij voetbal te beheersen

De concentratie bij voetbal naar de zaterdag als speeldag zorgt voor een enorme piekbelasting op de zaterdag. Er zijn op zaterdag meer speelvelden nodig, meer kleedkamers en meer parkeervoorzieningen, terwijl op zondag er amper tot geen gebruik is van de accommodatie. De vraag is tot hoe ver gemeenten die ontwikkeling moeten faciliteren en tegen welke prijs? Op donderdag- en vrijdagavond zijn ook wedstrijden mogelijk (in Vlaanderen is iedere werkdag een mogelijke speeldag). Verlenging van de speeltijd op zaterdag is ook een optie (bijvoorbeeld tot 19.30 uur spelen, mits veldverlichting aanwezig is). Hierbij is de medewerking van de landelijke voetbalbond KNVB essentieel, zij bepalen immers de competitiedagen.

10 Betere benutting van trainingscapaciteit

Tien jaar geleden was het in de binnen- en buitensport normaal om tot 22.30 uur te trainen. Een eindtijd van 23.00 uur kwam zelfs voor. Vandaag de dag zien we dat sporters vroeger willen stoppen met trainen: 22.00 uur of 21.30 uur. Het verkleint de trainingscapaciteit en vraagt dus meer gesubsidieerde voorzieningen, die voor en na dit gebruik vaak leeg staan.

Bij voetbal is de gewoonte om teams die op zaterdag wedstrijden spelen, niet te laten trainen op vrijdag. Bij andere sporten, bijvoorbeeld hockey wordt op de vrijdag wel getraind voor de jeugd. Er zijn voetbalverenigingen (nog niet heel veel) die de vrijdag wel gebruiken voor trainen van vooral jongere jeugd.

11 Waar mogelijk lockers als uitbreiding van kleedkamers nodig is

Het huidige beleid is dat de gemeente zorgdraagt voor kleedkamers. Niet alle kleedkamers zijn van de gemeente, verenigingen met eigen kleedkamers betalen daarover vanzelfsprekend geen huur.

¹⁰ Totale bruto speeltijd van alle op zaterdag spelende teams bij 50% thuis spelend.

In 2012 hebben KNVB en (Vereniging Nederlandse Gemeenten) VNG afgesproken om vaker lockers te gebruiken. In een locker bewaart een team de kleding en de kleedkamer wordt alleen benut voor het omkleden. In feite vergelijkbaar met de situatie in zwembaden, sauna's of fitness. Een kleedkamer is minstens een factor 10 duurder dan een locker. Voor een voetbalwedstrijd van netto 90 minuten wordt een bruto speeltijd van 135 minuten aangehouden. Al die tijd is een kleedkamer zonder lockers op slot en dus onbruikbaar. Voor het nieuwe sportaccommodatiebeleid is de gemeente voorstander van het vaker toepassen van lockers als uitbreiding van bestaande kleedkamers nodig is.

Tabel 4.3 Richtlijn kleedkamers opgesteld door KNVB en VNG

Bij alleen senioren	2 kleedkamers per benodigd wedstrijdveld en 2 teamlockers per kleedkamer
Bij senioren/junioren/pupillen	2 kleedkamers per benodigd wedstrijdveld en 2 teamlockers per kleedkamer en 50% van de kleedkamers in een grotere maatvoering (i.p.v. 15 m2 -> 24 m2 droge kleedruimte)
Indien 1 benodigd wedstrijdveld en senioren/junioren/pupillen	3 kleedkamers en 2 teamlockers per kleedkamer en 2 van de kleedkamers in een grotere maatvoering

Bij de buitensport verwachten we voor alle sporten een groei. De groei is afhankelijk van de ontwikkeling van hoe de georganiseerde sportdeelname zich ontwikkelt en in absolute aantallen is de groei het grootst bij voetbal en tennis. Voetbal is de grootste sport die in verenigingsverband wordt beoefend. Volgens gemeentelijke berekeningen zal de groei van de gemeente naar verwachting zorgen voor ongeveer 900 tot 1.300 extra voetballers. Bij tennis gaat het om een groei van 500 tot 700 tennissers. Bij hockey en atletiek is de groei maximaal 230 extra leden en bij korfbal ongeveer 50-70 spelende leden. Bij andere buitensporten zoals honk- en softball, rugby en American football gaat het om lagere aantallen.

Tabel 4.4 Toename aantal leden buitensporten

	Stel inwoners:	Stel inwoners:
	135100	141300
Toename leden bij		
voetbal	900	1300
tennis	500	700
hockey	160	230
atletiek	160	230
korfbal	50	70

12 Monitoren (spelende/sportende) leden bij verenigingen en accommodatiegebruik

Voor planning van accommodaties is het zaak niet alleen uit te gaan van prognoses, maar ook de ontwikkelingen bij de verenigingen daadwerkelijk te volgen. Het gebruik van accommodaties (zie bijlage 2) gaan we periodiek meten. En daarnaast zullen we jaarlijks het aantal (spelende/sportende) leden bij de sportverenigingen inventariseren.

Opvang groei bij voetbal

Omdat we bij voetbal de grootste toename verwachten, is de vraag hoe de gemeente de toename van voetballers in de gemeente gaat accommoderen. Daarvoor zien we een tweetal scenario's die we hieronder beschrijven.

13a Geen sportpark in De Gnephoek, maar optimaliseren bestaande mogelijkheden

In dit scenario vangen we de verwachte extra voetballers op binnen onze bestaande sportparken en voetbalverenigingen. Voor De Gnephoek gaat dat het primair over de verenigingen op het sportpark Zegersloot (kern Alphen aan den Rijn) en VV Koudekerk.

Opvang van de extra vraag vanuit voetbal kan onder vijf voorwaarden:

- Sportpark Koudekerk 2 kunstgrasvelden 1 natuurgrasveld en de mogelijkheid in de toekomst aanleg van een 4^e veld. VV Koudekerk beschikt nu over 3 natuurgrasvelden en 1 kunstgrasveld.
- Beter gebruik van sportpark De Bijlen door omzetting van natuurgrasvelden naar kunstgrasvelden. De Bijlen heeft nu 6 natuurgrasvelden (5 hele velden en 2 halve velden) en 6 kunstgrasvelden. Met omzetting van natuurgrasvelden naar kunstgrasvelden én efficiënt gebruik (zie keuzes 8-11) kan de capaciteit in Alphen kern fors worden uitgebreid.
- Wanneer we geen sportpark in De Gnephoek aanleggen, maar het gebruik deels opvangen bij De Bijlen, dan betekent dat vooral bij De Bijlen een grote uitbreiding van de parkeercapaciteit nodig is en mogelijk omkleedcapaciteit (lockers). De forse uitbreiding van parkeervoorzieningen vraagt een ingrijpende aanpassing van de openbare inrichting.
- Uitbreiding van de capaciteit (omzetting van natuurgras in kunstgras, het aanpassen van de inrichting om de parkeercapaciteit uit te breiden en mogelijk meer omkleedcapaciteit) is niet opgenomen in het huidige meerjaren onderhoudsplan buitensport en vraagt in de toekomst extra financiële middelen.
- Uitbreiding van kunstgras om de bevolkingsgroei op te vangen gaat niet samen met de huidige beleidslijn dat verenigingen de meerkosten van kunstgras boven natuurgras zelf betalen (zie ook keuze 19 tarief kunstgras).

13b Extra sportpark opnemen in masterplan De Gnephoek

Wanneer er niet gekozen wordt voor het opvangen van de ledengroei binnen bestaande sportparken (met de genoemde voorwaarden) en verenigingen, of wanneer dit niet haalbaar is. Dan is er de optie van een extra sportpark in De Gnephoek. Een sportpark in De Gnephoek zorgt niet alleen voor de benodigde uitbreidingsvraag, het verbetert ook de

spreiding en toegankelijkheid. Qua ruimtebeslag moet rekening worden gehouden met uitbreiding tot 4 voetbalvelden, een clubhuis met kleedkamers en parkeerruimte.

Ook voor de optie van een extra sportpark in De Gnephoek gelden een aantal voorwaarden:

- De benodigde ruimte voor een extra sportpark (circa 4,5 hectare¹¹) moet beschikbaar zijn binnen de totale ontwikkeling van De Gnephoek
- De benodigde financiële middelen voor de realisatie en exploitatie van het sportpark moeten beschikbaar komen binnen de gemeentelijk begroting. De verwachting is niet dat de grondexploitatie van de Gnephoek hiervoor (voldoende) dekking biedt.
- Het is niet wenselijk om het aantal voetbalverenigingen in de gemeente uit te breiden. Het heeft daarom de voorkeur om een bestaande vereniging te verplaatsten.

Opvang groei tennis en overige buitensporten

Het aantal leden bij tennisverenigingen zit landelijk weer in de lift. De aanleg van padelbanen bij tennisverenigingen draagt daar sterk aan bij. De accommodaties van Artesia (Koudekerk), Hazerswoude (Rijndijk) en TV Nieuwe Sloot (max 10 tennisbanen) kunnen nog 630 leden extra opvangen. Voor tennis wordt een groei verwacht van 500 tot 700 leden en dat kan grotendeels of geheel op deze drie accommodaties en in de regio.

De overige buitensporten kunnen de toename van de vraag met de bestaande accommodaties opvangen.

Sportparken met een open karakter

In veel gemeenten waren sportparken traditiegetrouw buiten de verenigingsuren afgesloten. Amsterdam heeft meer dan 10 jaar geleden het beleid veranderd en sportparken meer open gesteld. Veel gemeenten hebben dat beleid gevolgd. Tegelijk zien we ook dat openstelling in het land gepaard kan gaan met vernielingen of overlast. Amsterdam voert tegenwoordig een meer genuanceerd beleid. Amsterdam kiest er niet voor om alle sportparken 24 uur per dag open en toegankelijk te maken en past maatwerk toe per sportpark met waar nodig toegang onder toezicht van sportparkregisseurs of andere vormen van beheer.¹² Om gebruik van sportparken mogelijk te maken zijn diverse gemeenten overgestapt naar verhuur voor bepaalde gebruikperiodes, zoals zaterdag en zondag overdag en door de week tussen 16.00 uur en 23.00 uur (woensdags eventueel vanaf 15.00 uur). Dat betekent dat een gemeente buiten de verenigingsuren zelf velden kan gebruiken. In onze gemeente maakt Alphen Vitaal al gebruik van verschillende kantines en velden buiten de verenigingsuren.

14 Open sportparken: publiek gebruik als mogelijk en met toezicht als zonder toezicht niet mogelijk is.

¹¹ Ter vergelijking: sportpark BSC'68 in Benthuisen is 4,6 hectare en heeft 4 voetbalvelden, parkeerplaats en clubhuis (2 bouwlagen en trapveld). Zonder trapveld 4,3 hectare.

¹² Visie "Amsterdamse Sportparken: gastvrij en verbonden", 16 september 2024.

De gemeente Alphen aan den Rijn is voorstander van het verhuren van gemeentelijke sportparken tijdens de momenten dat een vereniging hiervan gebruik van wil maken. Daarbuiten kan de gemeente over de velden beschikken. Er zijn sportparken in de kernen waar buiten verenigingsuren nu al publiek gebruik mogelijk is. Er zijn ook sportparken waar dat is geprobeerd en waar de vereniging te maken heeft gehad met behoorlijke schade. We zijn voorstander van een genuanceerd beleid daarin: publiek gebruik als dat mogelijk is en gebruik onder toezicht (bijvoorbeeld Alphen Vitaal) als zonder toezicht niet mogelijk is.

4.4. Zwembaden

De gemeente Alphen aan den Rijn is eigenaar van twee overdekte zwembaden: De Hoorn en AquaRijn. Beide baden worden sinds 1 januari 2016 door De Thermen 2 (DT2) geëxploiteerd. De huidige overeenkomst eindigt op 31 december 2026.

Zwembad AquaRijn is in 2012 geopend en heeft een wedstrijdbad van 35x25 meter met 2 beweegbare bodems. Daarnaast is Aquarijn ook een buurthuis voor de wijk Ridderveld met 34.000 inwoners.

Zwem- en recreatiebad De Hoorn is in 1998 gebouwd. De Hoorn heeft een wedstrijdbad van 25 x 15 meter met een gedeeltelijk beweegbare bodem, een doelgroepenbad van 20 x 12 meter met een volledig beweegbare bodem, een recreatiebad van circa 250 m², een peuterbadje en een onverwarmd buitenbad.

Uit een recente doorlichting van zwembaden De Hoorn en AquaRijn blijkt dat de zwembaden het aanwezige bezoekpotentieel bovengemiddeld goed weten te benutten. Ook is sprake van inhoudelijke samenwerking met een relatief groot aantal externe partijen, waardoor de zwembaden daadwerkelijk 'meer dan een bak water' zijn. Het huidige aanbod overdekt zwemwater is wat aan de ruime kant bij het huidige verzorgingsgebied. Het verzorgingsgebied van De Hoorn en AquaRijn is nu (2024) berekend op 90.000 inwoners en dus wat kleiner dan het huidige inwoneraantal (115.000). Dat komt doordat De Hoorn en AquaRijn voor inwoners van Boskoop niet de dichtstbijzijnde zwembaden zijn. Met het oog op de toekomstige groei van de gemeente is dat aanbod over enkele jaren echter hard nodig. Bij 15.000 inwoners extra is het huidige aanbod passend. Volgens de prognoses is dat in 2035.

De gemeente Alphen aan den Rijn heeft het overdekte zwemwater nodig om in de behoefte te voorzien. Er is politieke ambitie om te verkennen of De Hoorn getransformeerd kan worden naar een vitaliteitscentrum. In feite een combinatie van zwembad met preventie- en zorgaanbieders, waarbij synergie ontstaat tussen partijen en het zwembad ook een rol kan vervullen ter ondersteuning van een gezonde leefstijl en revalidatie. Het onderzoeken van de haalbaarheid van een vitaliteitscentrum is een apart project binnen de gemeente.

15 Huidig overdekt zwemwater nodig voor toekomstige vraag

Voor het sportaccommodatiebeleid is het huidige aanbod overdekt zwemwater nodig heeft om te voorzien in de toekomstige vraag. Op welke wijze en in welke vorm dat gebeurt wordt nader onderzocht.

Naast de twee overdekte zwembaden zijn er openluchtwembaden, het Prins Willem-Alexander bad in Koudekerk aan den Rijn en De Hazelaar in Hazerswoude-Dorp.

Beide zwembaden worden sinds 1993 geëxploiteerd door lokale stichtingen met alleen vrijwilligers. De zwembaden zijn door de gemeente middels een beheers- en exploitatie in beheer gegeven aan de betreffende stichtingen. De stichtingen ontvangen geen structurele gemeentelijke bijdrage. Wel heeft de gemeente recent aanzienlijk bijgedragen in groot

onderhoud en verduurzaming van de baden. Met het toekennen van deze investeringsbijdragen heeft de gemeente ook gekozen voor een langdurige samenwerking met beide zwembadbesturen.

4.5. Toegankelijke sportaccommodaties

Het begrip ruimte voor sport en bewegen is tot nu toe vooral gerelateerd aan de groeiende vraag en de uitdaging om die behoefte in te vullen. Deze laatste paragraaf vraagt aandacht voor de toegankelijkheid van sportaccommodaties voor sporters en toeschouwers met een beperking. De gemeente heeft een jaarbudget (€ 50.000) voor 2025 voor aanpassingen om de toegankelijkheid van al het gemeentelijk vastgoed te verbeteren.

16 Toepassen richtlijnen toegankelijkheid bij nieuwbouw

Voor nieuwe accommodaties is het uitgangspunt om te voldoen aan de Richtlijnen Toegankelijkheid Indoor Sportaccommodaties en Richtlijnen Toegankelijkheid Buitensportaccommodaties. Bij de nieuw te bouwen sporthal De Bijlen wordt rekening gehouden met de Richtlijnen Toegankelijkheid. Verenigingen met eigen accommodaties kunnen ook een beroep doen op verschillende fondsen en de Bosa-subsidie.

4.6. Duurzame sportaccommodaties

Op 12 december 2024 heeft de gemeenteraad de 'Nota Op weg naar duurzaam gemeentelijk vastgoed 2025–2029' vastgesteld. Daarin wordt richting gegeven aan de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed, waaronder ook de gemeentelijke sportaccommodaties (gebouwen en dus geen veldsportaccommodaties). Tegelijk met het opstellen van deze nota is de 'Routekaart verduurzaming gemeentelijk vastgoed 2024–2027' opgesteld. Hierin zijn op basis van een analyse op hoofdlijnen de kosten ingeschat voor het behalen van onze doelstellingen op het thema CO2 reductie.

Verduurzaming laten we qua planning zoveel mogelijk samenvallen met het geplande onderhoud in de MJOP'S (beheerplannen). Dit maakt het mogelijk om al beschikbare (relevante) MJOP-budgetten in te zetten voor verduurzamende maatregelen. Ook maken we zoveel mogelijk gebruik van landelijke subsidieregelingen, zoals de DUMAVA.

Wat betreft de gemeentelijke sportparken volgt de gemeente landelijke wet- en regelgeving. Gebruik van SBR-infill (rubber) op kunstgrasvelden verdwijnt op termijn. Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op natuurgasvelden is alleen in noodgevallen nog mogelijk. Binnen het MJOP buitensport van de gemeente wordt bestaande conventionele veldverlichting vervangen door led-verlichting. Dit gebeurt volgens logische afschrijvingsmomenten. Verschillende verenigingen hebben zelf armaturen vervangen en de kosten daarvan gefinancierd. Bij diverse verenigingen is het eigendom van die armaturen

overgedragen met een recht van opstal en de huur voor het betreffende veld aangepast inclusief de overeenkomst. Dit beleid draagt bij aan de eerder genoemde lappendeken van eigendom en beperken van de regiefunctie van de gemeente. Wanneer verenigingen eerder led-verlichting willen, dan in het MJOP is opgenomen, dan kan dat wanneer de vereniging zorgdraagt voor de financiering en wanneer de armaturen voldoen aan de kwaliteitsvoorwaarden die de gemeente stelt. De uitvoering van het onderhoud en de vervanging blijft dan een gemeentelijke taak.

17 Sportveldverlichting: eigendom, vervanging en onderhoud bij de gemeente

De gemeente zal niet meer meewerken aan het overdragen van eigendom van sportveldverlichting. Vervangen van conventionele sportveldverlichting door led-armaturen is opgenomen in het MJOP-buitensport. Verenigingen kunnen de planning naar voren halen, als zij zelf financieren. Eigendom, onderhoud en toekomstige vervanging blijft bij de gemeente.

5. Tarieven en afspraken

5.1. Tarieven binnensportaccommodaties

De gemeente hanteert de volgende tarieven voor het gebruik van gemeentelijke binnensportaccommodaties.

Tabel 5.1 Tarieven binnensportaccommodaties 2024

Tarieven 2024	verenigingen gemeente	verenigingen buiten gemeente	commercieel
gymzaal	€ 19,57	€ 21,99	
sportzaal	€ 39,07	€ 43,95	€ 98,37
sporthal	€ 58,65	€ 66,00	€ 146,53
Sportzaal De Cirkel	€ 29,49	€ 43,95	€ 98,37
Sporthal Landvliethal	€ 44,20	€ 63,93	€ 146,53
<i>Niet gemeentelijke accommodatie</i>			
sporthal VTC De Ridderhof avond	€ 57,00		
sporthal VTC De Ridderhof overdag	€ 31,00		

Voor gymzalen, sportzalen en sporthallen geldt een uniform tarief, behalve voor sportzaal De Cirkel en sporthal De Landvliethal is het verenigingstarief lager. Mogelijk is dat niet geharmoniseerd.

Volgens de wet Arhi moeten bij een gemeentelijke herindeling gemeentelijke voorschriften binnen 2 jaar worden geharmoniseerd. Bij 'voorschriften' gaat het om schriftelijke besluiten van algemene strekking (algemeen verbindende voorschriften, verordeningen, plannen, beleidsregels, goedkeuring van besluiten van algemene strekking etc.), vastgesteld door een bestuursorgaan (burgemeester, college van B en W of gemeenteraad). Binnensporttarieven en bijvoorbeeld subsidies zijn ook voorschriften van algemene strekking.

18 Uniforme tarieven bij sporthallen en sportzalen

In alle gemeenten is het gebruikelijk dat sprake is van een uniform tarief voor gelijksoortige binnensportaccommodaties. Het voorstel is de afwijkende verenigingstarieven voor De Cirkel en de Landvliethal gefaseerd te beëindigen en het tarief aan te houden dat in de overige accommodaties geldt.

Met ingang van 2024 zijn de tarieven voor de gemeentelijke binnen- en buitensportaccommodaties met 10% geïndexeerd. Dat is een forse stap voor verenigingen, maar lager dan de feitelijke prijsontwikkeling. In 2023 was de prijsontwikkeling 14,5% (CPI alle huishoudens en 0,2% voor 2024). Voor 2023 is de verhoging uitgesteld en uiteindelijk is per 2024 een indexering doorgevoerd van 10%.

Landelijk wordt periodiek onderzoek gedaan naar de tarieven van sportaccommodaties. Voor binnensport hebben de landelijke cijfers betrekking op 2023 en voor de vergelijking hanteren we de tarieven van de gemeente Alphen aan den Rijn uit 2023. De gemeente Alphen aan den Rijn is door het CBS aangemerkt als zeer stedelijke gemeente. De tarieven voor binnensportaccommodaties wijken niet af van vergelijkbare (zeer) stedelijke gemeenten. De binnensporttarieven voor een gymzaal en sporthal in Alphen aan den Rijn liggen iets hoger dan gemiddeld in andere vergelijkbare gemeenten. Uit hetzelfde landelijke onderzoek blijkt dat de meeste gemeenten sporttarieven indexeren op basis van de consumentenprijsindex (CPI) van het CBS, zoals de gemeente Alphen aan den Rijn ook doet.

Tabel 5.2 Verenigingstarief binnensport 2023 in de gemeente Alphen aan den Rijn vergeleken met (zeer) sterk stedelijke gemeenten

	Alphen aan den Rijn	(zeer) sterk stedelijk Nederland ¹³
gymzaal	€ 17,79	€ 15,29
sportzaal	€ 35,52	€ 27,48
sporthal	€ 53,32	€ 51,71

De verenigingstarieven voor een sporthal variëren in de regio in de meeste situaties tussen de € 55 en € 68 per uur. Het tarief in Alphen aan den Rijn in 2024 wijkt daar niet van af. Het tarief in Kaag en Braassem is het hoogste in de regio.

Tabel 5.3 Verenigingstarief binnensport 2024 in de regio (en Nederland stedelijk =2023)

	sporthal	sportzaal	gymzaal
NL 2023 zeer sterk stedelijk	€ 51,71	€ 27,48	€ 15,29
Nieuwkoop	€ 55,10	€ 33,70	€ 15,00
Haarlemmermeer	€ 57,06	€ 36,72	€ 18,36
Alphen aan den Rijn	€ 58,65	€ 39,07	€ 19,58
Zoetermeer (2023)	€ 58,82		
Leiden	€ 61,00	€ 38,90	€ 17,95
Bodegraven-Reeuwijk	€ 65,45	€ 43,03	€ 17,86
Gouda	€ 65,95	€ 33,30	€ 17,26
Waddinxveen	€ 68,25	€ 42,10	
Kaag en Braassem	€ 75,90	€ 50,60	€ 25,30

¹³ Bron: Mulier Instituut, huurtarievenmonitor binnensport 2023.

5.2. Tarieven buitensportaccommodaties

Bij de herindeling van de gemeente Alphen aan den Rijn, Boskoop en Rijnwoude, zijn de afspraken met de buitensportverenigingen niet geharmoniseerd. We komen daar later op terug. In Alphen en Boskoop worden de buitensportaccommodaties door de gemeente verhuurd.

Natuurgras voetbalvelden

In Alphen aan den Rijn hebben we te maken met verschillende huurtarieven voor een natuurgrasveld. Er zijn verenigingen die € 2.365,- per jaar huur betalen voor één natuurgrasveld (Boskoop) en in Alphen zijn er globaal 3 tarieven: namelijk circa € 3.900 per veld, € 5.100 en circa € 8.000 per veld. Het tarief van € 5.100 per veld komt het vaakst voor in Alphen aan den Rijn. De oorzaak van deze verschillen is dat er nooit eenduidige tarieven zijn vastgesteld (en dus zijn er historisch gegroeide tarieven, waarbij de verschillen toenemen door de sterk gestegen kosten van aanleg van velden).

Kijken we naar grotere gemeenten, dan was in 2022 het gemiddelde tarief voor een natuurgrasveld in (zeer) stedelijke gemeenten € 4.415,- per jaar¹⁴. Tussen 2022 en 2024 is de prijsontwikkeling ongeveer 10% en dat zou in 2024 neerkomen op gemiddeld € 4.857,- per jaar. Dat wijkt niet veel af van het meest gehanteerde tarief in Alphen aan den Rijn van € 5.100,- per natuurgrasveld.

Kunstgrastarief voetbalvelden

In de gemeente Alphen aan den Rijn is het beleid dat verenigingen de meerkosten van een kunstgrasveld boven een natuurgrasveld zelf betalen. Wanneer een vereniging een verzoek doet voor ombouw van een natuurgrasveld naar een kunstgrasveld, wordt door de gemeente een raming opgesteld van de investeringskosten en de exploitatielasten voor 36 jaar (de fundering wordt afgeschreven in 36 jaar en na 12 en 24 jaar moet de topklaag worden vervangen). De toekomstige bedragen voor renovaties van het natuurgrasveld, zoals opgenomen in het meerjaren onderhoudsplan (MJOP) worden in mindering gebracht. De vereniging moet een voorstel aanleveren hoe zij de meerkosten financieren. Er wordt een (privaatrechtelijke) overeenkomst opgesteld tussen de gemeente en de betreffende vereniging. En omdat de gemeente voorfinanciert en de investering niet in het MJOP is opgenomen, moet de financiering door de gemeenteraad worden bekrachtigd. Omdat de investeringskosten door de jaren heen sterk zijn gestegen, de rente niet constant is en de gereserveerde bedragen in het MJOP ook per veld verschillen en verenigingen zelf meefinancieren, ontstaan grote verschillen in wat verenigingen betalen voor een kunstgrasveld. Afbeelding 5.1 laat zien dat die tarieven variëren van € 5.800 tot € 36.000 per veld (ARC veld A+B hebben de omvang van 1 veld).

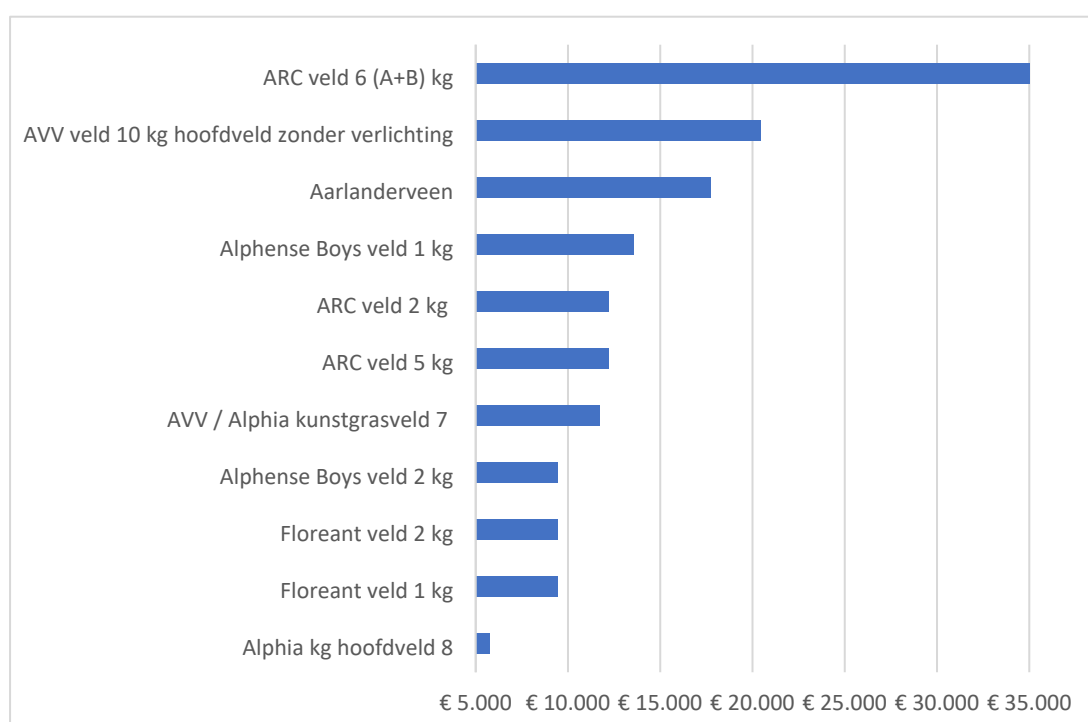
¹⁴ Huurtarievenmonitor gemeentelijke sportaccommodaties 2022 | Mulier Instituut.

Het huidige beleid heeft twee grote nadelen:

1. Het leidt tot enorme verschillen in kunstgrastarieven die nauwelijks zijn uit te leggen.
2. Door de systematiek maken gemeente en een club afspraken voor 36 jaar en dat leidt tot een lappendeken aan (privaatrechtelijke) overeenkomsten. Het beperkt de regierol van de gemeente die het publieke belang voorstaat.

De situatie in Alphen aan den Rijn wijkt af van andere middelgrote of grotere gemeenten, waar over het algemeen sprake is van één huurtarief voor een natuurgrasveld en één huurtarief voor een kunstgrasveld. De wijze waarop het tarief wordt bepaald kan verschillen. Vaak is sprake van een tarief per seizoen, maar het komt ook voor dat een club een tarief betaalt op basis van het aantal gebruiksuren.

Afbeelding 5.1 Tarieven kunstgrasvelden in Alphen aan den Rijn



Het tarief voor een natuurgrasveld ligt in de regio tussen de € 2.600 en € 6.900. Voor een kunstgrasveld is dat (Leiden uitgezonderd) € 12.700 tot € 20.000 per jaar.

Tabel 5.4 Tarieven natuurgrasveld en kunstgrasveld 2024

miv 2024	natuurgrasveld	kunstgrasveld
Leiden	€ 2.628	€ 7.883
Hardinxveld-Giessendam	€ 3.178	€ 17.430
Dordrecht	€ 4.803	€ 12.665
Alphen aan den Rijn	Meestal € 5.100	Varieert € 6.000–€36.000
Waddinxveen	€ 5.712	€ 17.135
Gouda	€ 6.283	€ 14.786
Rotterdam	€ 6.875	€ 19.800
NL (zeer) stedelijke gemeenten 2022	€ 4.415	€ 10.394
NL (zeer) stedelijke gemeenten met index 2022–2024 (+10%)	€ 4.857	€ 11.433

19 Naar uniforme tarieven bij natuur- en kunstgras voetbalvelden

Bij afloop van overeenkomsten wil de gemeente één tarief hanteren voor natuurgrasvelden, met een differentiatie naar velden met en zonder veldverlichting (indien de gemeente verantwoordelijk is voor onderhoud en vervanging van de masten, de armaturen en schakelkasten).

Bij afloop van overeenkomsten en niet eerder dan 2027, zal de gemeente één tarief hanteren voor kunstgrasvelden, waarbij de denklijn is dat het tarief van kunstgrasvelden 3x zo hoog is als het tarief van een natuurgrasveld (de kosten zijn 3x zo hoog). In het huidige beleid betalen verenigingen de meerkosten van kunstgras boven een natuurgrasveld (minus toekomstige renovatiekosten waarvoor budget is gereserveerd). Het loslaten van dit beleid zal een kostenstijging betekenen voor de gemeente (vanaf 2027) en dit vraagt nadere uitwerking en besluitvorming door de gemeenteraad.

Overige buitensporttarieven

Bij de overige buitensporten is sprake van één vereniging per sport en hebben we niet te maken met verschillen tussen verenigingen in onze gemeente, zoals bij voetbal nu wel speelt. Bij atletiek hebben we twee verenigingen (AV'47 in Boskoop en AAV'36 in Alphen-kern), maar in Boskoop ligt geen 6-laans 400 meter rondbaan met 8 sprintlanen en dubbele technische nummers, waar AAV'36 wel over beschikt.

Tabel 5.5 Tarieven 2024 overige buitensport in Alphen aan den Rijn en benchmark

	Alphen aan den Rijn	Benchmark grotere gemeenten ¹⁵
hockey zandveld	€ 8.544	€ 9.000
hockey semiwater		€ 10.000
hockey waterveld	€ 17.037 ¹⁶	€ 12.000
handbalveld		€ 2.000
honkbalveld	€ 8.589	€ 6.000
softbalveld	€ 7.042	€ 5.000
atletiek 400m rondbaan	€ 29.041	€ 15.000
korfbal kunstgras	€ 2.799	€ 3.000

Ten opzichte van de benchmark ligt het tarief voor een waterveld in Alphen aan den Rijn hoger. De tarieven van honk- en softbalvelden liggen in Alphen iets hoger. Het grootste verschil is het tarief voor een (volwaardige) atletiekaccommodatie. De benchmark (op basis van 7 gemeenten) wil niet zeggen dat er geen gemeenten zijn met lagere of hogere tarieven. Harderwijk en Hengelo (O) hebben een tarief voor een atletiekbaan rond de € 27.000 en dat wijkt weinig af van Alphen aan den Rijn.

5.3. De Rijnwoudse regeling onderhoud voetbalvelden

De voormalige gemeente Rijnwoude had een ander beleid voor de exploitatie en beheer van de voetbalcomplexen. De verenigingen betaalden geen huur en ontvingen een onderhoudssubsidie om het onderhoud zelf uit te (laten) voeren.

Bij de gemeentelijke herindeling is besloten dit beleid ongewijzigd te laten. Dat betekent dat de 4 verenigingen (BSC'68, SV Bernardus, Hazerswoudse Boys en VV Koudekerk) geen huur betalen en een onderhoudssubsidie krijgen. De verenigingen laten het jaarrond onderhoud grotendeels uitvoeren door plaatselijke cultuurtechnische aannemers. De gemeente zorgt voor de renovaties. Een ander verschil is dat de vier verenigingen eigenaar zijn van de kleedaccommodatie, terwijl in Alphen de clubs de kleedkamers huren van de gemeente (een uitzondering daargelaten).

Uit een nadere analyse blijkt dat de uitvoering zoals die nu verloopt voor de gemeente weinig verschil maakt ten opzichte van uitvoering door de gemeente. Die conclusie is wel onder 2 voorwaarden:

- De verenigingen beschikken nu over 2 tot 3 natuurgrasvelden en 1 kunstgrasveld. Op het moment dat een vereniging een 2^e kunstgrasveld zou willen, is de huidige

¹⁵ Benchmark obv Dordrecht, Venlo, Eindhoven, Velsen, Zwolle, Almere en Den Haag, waarbij tarieven zijn geïndexeerd naar 2024.

¹⁶ Betreft veld 1. HC Alphen heeft meebetaald aan veld 5 en daarom is het tarief van veld 5 lager.

regeling niet houdbaar en zal de vereniging veel meer moeten gaan betalen (anders is niet meer sprake van een evenwichtige behandeling van verenigingen).

- De gemeente is nu verantwoordelijk voor renovaties. Als het jaarlijks onderhoud niet goed wordt uitgevoerd gaan de kosten voor renovaties toenemen. Het is dus belangrijk dat het jaarlijks onderhoud goed wordt uitgevoerd.

Een ander aandachtspunt is dat in de huidige situatie de verenigingen gebruik kunnen maken van de landelijke Bosa-subsidie (subsidie Stimulering Bouw en Onderhoud Sport Accommodaties). Het kabinet heeft aangekondigd dat deze subsidie zal worden afgebouwd. Het budget was jarenlang € 79 miljoen per jaar en dat gaat over een paar jaar naar € 20 miljoen, dus een kwart van het huidige budget. Omdat landelijk nu al sprake is van overschrijding van het subsidiebudget (meer aanvragen dan beschikbaar), kunnen de Rijnwoudse verenigingen een groot deel van de Bosa-subsidie kwijtraken.

20 Voorwaarden aan Rijnwoudse onderhoudssubsidie voetbalvelden

De kwaliteit van het jaarlijks onderhoud is van invloed op het renovatie-onderhoud (gemeentelijke taak). Daarom is goed om voorwaarden vast te stellen waaraan het onderhoud dient te voldoen en daarop te controleren. Bij het eventueel wegvallen van de landelijke Bosa-subsidie is het geen taak van de gemeente om die vanuit de gemeente aan te vullen. De betrokken verenigingen kunnen desgewenst aansluiten bij de regeling zoals die gemeente breed geldt.

5.4. Tarieven verenigingshuur zwembad

Zwembad AquaRijn is het verenigingszwembad. Voor 1/3 bad is het verenigingstarief (voor lokale verenigingen) € 74,10 per uur en voor het gehele bad € 222,30. In het land ligt het tarief voor een wedstrijdbassin van 25x15 meter doorgaans tussen de € 80 en € 100 per uur (lokale verenigingen). AquaRijn is een factor 2,33 groter dan een 25x15 meter bassin en rekening houdend met de oppervlakte is het verenigingstarief in AquaRijn niet afwijkend.

5.5. Kostendekkendheid tarieven

De kostendekkendheid voor de buitensportaccommodaties voor de totale gemeente is 31%. De baten dekken dus 31% van de lasten. De kostendekkendheid van de sporthallen ligt rond de 30%. In 2023 was die wat lager door de hogere energie en in 2024 weer wat hoger door de lagere energietarieven.

Als we nieuwe accommodaties toevoegen, dan zal de kostendekkendheid, met de huidige tarieven lager worden. Dat komt omdat de kosten nu veel hoger liggen. Een kunstgrasveld kostte 20 jaar geleden circa € 400.000 en nu is dat doorgaans € 750.000. Dat geldt ook voor andere sportaccommodaties.

Bij het bepalen van huurtarieven houden we niet alleen rekening met de kostprijs, maar ook met tarieven in de regio en de betaalbaarheid voor de gebruikers. Een tarievenstelsel dat alleen op de kostprijs is gebaseerd, kan onbetaalbaar worden voor groepen gebruikers en daarmee haar doel (gelegenheid bieden voor sport en bewegen) voorbijgaan.

Algemeen belang besluit

De Wet Markt en Overheid geeft een aantal spelregels die overheidsinstanties, zoals gemeenten, in acht moeten nemen als zij economische activiteiten uitvoeren.

Economische activiteiten zijn bijvoorbeeld de exploitatie van zwembaden, sporthallen, sociaal culturele centra, verhuur van vergaderzalen, verhuur van ligplaatsen in een jachthaven of de exploitatie van een fietsenstalling.

De belangrijkste spelregel is dat de gemeente dergelijke activiteiten wel mag aanbieden maar dan in beginsel aan de afnemer de integrale kostprijs in rekening moet brengen. De wet maakt het wel mogelijk om af te wijken van de gedragsregels, indien in een raadsbesluit is bepaald en gemotiveerd waarom bepaalde activiteiten worden verricht in het algemeen belang. In de praktijk aangeduid als een 'algemeenbelangbesluit'.

Het kabinet heeft een wetsvoorstel in behandeling voor aanscherping van de wet.

De aanscherping vraagt een betere onderbouwing van een algemeenbelangbesluit en een afweging wat de uitzondering betekent voor ondernemers en – indien van toepassing – inspraak van marktpartijen die mogelijk door het besluit zouden kunnen worden benadeeld.

Voor de 2 openlucht zwembaden heeft de gemeente al een algemeenbelangbesluit genomen. Voor de overige sportaccommodaties die de gemeente exploiteert of laat exploiteren bereiden we een algemeenbelangbesluit voor. Deze leggen we met de definitieve nota sportaccommodatiebeleid voor aan de gemeenteraad.

6. Aandachtspunten van verenigingen

Bij de ontwikkeling van de discussienota hebben verenigingen aandachtspunten meegegeven die voor hen belangrijk zijn bij het sportaccommodatiebeleid. De rode draad is als volgt samen te vatten:

- accommodaties betaalbaar voor gebruikers;
- ruimte voor sport / voldoende accommodaties;
- kwaliteitsniveau op orde;
- vrijwilligers onder druk;
- een gemeente die kan meedenken en meebewegen.

Betaalbaar voor gebruikers geldt voor buitensport-, binnensport- en zwemverenigingen. De kosten om te kunnen sporten zijn niet alleen de contributie, maar ook kleding/materiaal/extra uitgaven voor deelname aan wedstrijden bij verschillende sporten. Bij de binnensport/zwemsport zijn contributies nagenoeg de enige inkomstenbron en huurverhoging betekent automatisch contributieverhoging.

Het prijskaartje dat aan sportdeelname hangt, is zelden een reden om niet te sporten, al kan dat wel meespelen bij de keuze voor een sport. Voor de groep met een beneden modaal inkomen ligt dat anders. Die groep sport relatief weinig en voor hen zijn de kosten verbonden aan sport vaker een probleem.¹⁷

Ruimte voor sport / voldoende accommodaties is door veel verenigingen als knelpunt of aandachtspunt genoemd. Bij de buitensport weten we bijvoorbeeld dat ARC een wachtlijst heeft en dat Alpha dringend verlegen zit om meer veld- en kleedkamer capaciteit. Bij de binnensport is al geruime tijd de urgentie geuit om uitbreiding van de sporthal capaciteit. Daarnaast speelt de behoefte aan een turnaccommodatie voor de toekomst. Gebruikers van de zwembaden hebben zorgen over de toekomst van de overdekte zwembaden in de gemeente. Verenigingen zijn in doorsnee blij met de woningbouwambities, maar wijzen ook op het belang van een leefbare stad, met ruimte voor sport en bewegen.

Accommodatie van voldoende kwaliteit is een derde aandachtspunt. De Rijnstreekhal (bouwjaar 1970) zou oorspronkelijk worden gesloopt na voltooiing van De Limes-hallen in 2007. In de jaren daarna is dat moment keer op keer opgeschoven en de hal met kunst- en vliegwerk opengehouden. Ook in diverse kernen hebben we verschillende binnensportaccommodaties op leeftijd. Buitensportverenigingen zien dat veel wedstrijden worden afgelast en vragen om kwaliteitsverbetering van de velden. Buitensportverenigingen met eigen accommodaties hebben ook opgaves voor het verduurzamen en moderniseren van hun opstallen. In de twee openluchtzwembaden is recent fors geïnvesteerd in duurzaamheidsverbeteringen.

¹⁷ Mulier Instituut, Betaalbaarheid van sport, mei 2023.

Voldoende vrijwilligers is een aandachtspunt dat verder gaat dan het beheer en het onderhoud van accommodaties. Alle verenigingen hebben uitdagingen om voldoende vrijwilligers te vinden, met name voor die taken die veel tijd vragen.

Tot slot merken we uit contacten dat clubs het op prijs stellen als de gemeente bij verzoeken/problemen **meedenkt en er ruimte is voor oplossingen**. Dat geldt niet alleen voor verenigingen die nu nog als basissport zijn aangemerkt, maar ook verenigingen die zonder gemeentelijke steun actief zijn.

Bijlage 1 Geraadpleegde organisaties

VTC De Ridderhof
HC Alphen
SV Bernardus
Hazerswoudse Boys
BSC '68
vv Koudekerk
AVV Alphen
VV Zwammerdam
SV ARC
VV Alphia
AAV'36
AV'47
Rugby Club Alphen
Alphians
KV Tempo
TV Nieuwe Sloot
Avanti
BC Limes
BV Alphia Tigers
VC Castellum
Squash Alphen
Aspasia
GV Wilskracht
GV D.O.S.
GV Hou Vast
Gym in Boskoop
Stichting RESA (sporten voor lichamelijk beperkten)

Bijlage 2 Vraag-aanbod binnen- en buitensport

Zijn de buitensportaccommodaties passend en afgestemd op de behoefte?

Voor de meeste buitensport gelden planningsnormen of planningsrichtlijnen. Het is voor de gemeente niet verstandig om de hoeveelheid accommodaties te laten bepalen door bonden, want de gemeente draagt de financiële lasten. Dus we houden wel rekening met planningsrichtlijnen, maar de gemeente maakt zelf haar afweging op basis van nut en noodzaak en financiële ruimte.

Planningsnormen of richtlijnen zijn wat anders dan sporttechnische normen die door sportbonden aan accommodaties worden gesteld (stroefheid vloer, hoeveelheid licht, hoogte van een kunstgrasvezel et cetera). In principe volgt de gemeente de sporttechnische normen (soms is een dispensatie mogelijk).

Voetbal

Voor voetbal is de basis voor de planningsrichtlijnen de afspraken tussen de VNG en KNVB in 2012. Beide organisaties hebben toen afgesproken uit te gaan van een richtlijn (en niet van een norm). De afspraken die destijds zijn gemaakt zijn op onderdelen door ons aangepast, rekening houdend met veranderingen die de KNVB heeft doorgevoerd (pupillenvoetbal op kleinere velden) en praktijkervaringen¹⁸.

- De aanpassingen in het pupillenvoetbal (kleinere teams, kleiner veld) zijn doorgevoerd in de planningsrichtlijnen.
- Voor de trainingsbehoefte werd in 2012 uitgegaan van dat ieder team globaal genomen twee keer 80 minuten traint gedurende 40 weken. Wij hanteren een bandbreedte (laag-hoog) waarbij we de richtlijn uit 2012 als laag hanteren en voor hoog wordt daar 25% bijgeteld. De meeste trainingsschema's van amateurverenigingen passen binnen deze bandbreedte.
- De richtlijn uit 2012 hanteert voor een natuurgrasveld een trainingscapaciteit van 700 tot 800 uur per seizoen. Wij hanteren ook hier een bandbreedte waarbij we een trainingsveld een capaciteit geven van 550 tot 700 uur (laag-hoog). Voor wetra-velden (wedstrijdtrainingsvelden) en hybride velden (natuurgrasveld versterkt met een kunstgrasvezel) hanteren we ook een bandbreedte (iets lagere capaciteit dan de richtlijn uit 2012).
- De richtlijn uit 2012 gaat voor de wedstrijdcapaciteit uit van 7,5 uur speeltijd op zaterdag. Op velden met verlichting hanteren wij 9 uur.

¹⁸ Ervaringen van adviesbureau Drijver en Partners bij groot aantal verenigingen/gemeenten.

In Alphen–kern zijn vier voetbalverenigingen actief op twee sportparken. De voetbalcapaciteit op sportpark Zegersloot wordt door ARC optimaal gebruikt. Volgens de planningsrichtlijnen heeft ARC een tekort aan wedstrijd– en trainingscapaciteit. ARC hanteert ook een wachtlijst. Er is ruimte achter de jeu de boules–vereniging om een kunstgras veld aan te leggen (pupillen en 7x7 wedstrijden en trainingscapaciteit), mits Bezemer–padel niet uitbreidt en de beachvolleybal naar de grasstrook wordt verplaatst.

Sportpark De Bijlen (westzijde Sportlaan) heeft twee bespelers: Alphen (AVV) en Alpha. Voor beide clubs samen is wedstrijdcapaciteit voldoende met ruimte voor groei. De trainingscapaciteit voor beide clubs is krap en zit aan de max. Het probleem is de onderlinge verdeling van de capaciteit tussen beide clubs, die vastligt en aangepast kan worden bij vaststellen van het nieuwe beleid. AVV heeft nu teveel capaciteit en Alpha te weinig.

Op de oostzijde van sportpark De Bijlen is Alphense Boys actief. Op basis van breedtesportnormen is er overcapaciteit van 1 wedstrijdveld en is de trainingscapaciteit ruim. De club richt zich op prestatief voetbal en traint met veel jeugdteams meer dan 2x per week (zoals bij breedtesportverenigingen). Alphense Boys wil meer trainingscapaciteit en ervaart een tekort.

Voetbalvereniging Koudekerk heeft momenteel nog een overcapaciteit, die echter goed benut kan worden bij de ontwikkeling van De Gnephoek. Er zijn plannen om 1 natuurgrasveld te onttrekken (voor woningbouw) en een ander natuurgrasveld om te bouwen naar kunstgrasveld.

SV Bernardus in Hazerswoude–Rijndijk zit wat ruimer in de wedstrijdcapaciteit, daarentegen is de trainingscapaciteit krap. De club compenseert dat door een wedstrijdveld (veld 3) ook te gebruiken voor trainingen.

Hazerswoudse Boys in Hazerswoude–Dorp heeft ruimte in de wedstrijdcapaciteit (1 veld overcapaciteit). De gemeente wil 1 veld onttrekken voor woningbouw en het hoofdveld ombouwen naar kunstgras. Als het natuurgras trainingsveld (geen volledig veld) geschikt wordt gemaakt voor 7x7 en pupillen–wedstrijden is de capaciteit toereikend.

BSC'68 in Benthuisen heeft een klein tekort in wedstrijdcapaciteit op zaterdag en de trainingscapaciteit zou voldoende kunnen zijn als de bespeelbaarheid van de natuurgrasvelden in orde is.

Floreant in Boskoop heeft voldoende wedstrijd– en trainingscapaciteit.

Zwammerdam en Aarlanderveen zijn de twee kleinste voetbalverenigingen, maar voor beide kernen zeer belangrijk voor de leefbaarheid. Beide clubs hebben voldoende aan 1 kunstgrasveld. Voor Zwammerdam is het natuurgrasveld overbodig en voor Aarlanderveen is het pupillen–kunstgrasveld voor de voetbalclub overbodig.

Tabel 1

		Aanwezige velden				Normteams	Speeluren zaterdag		Capaciteit trainingsuren/jaar		Normbehoefte training*/jaar		
Najaar 2024		wedstrijd	training	hybride	kunstgras		Capaciteit	Behoeft	laag	hoog	laag	hoog	
Koudekerk	Koudekerk	2	1,0	0	1	10,85	24,00	11,7	1270	1420	597	746	Nu nog overcapaciteit. Toekomstige opvang Gnephoek.
Floreant	Boskoop	0	0,37	1	2	19,75	27,00	23,8	1490	1590	1086	1358	Aanbod afgestemd op behoefte
Alphense Boys	Alphen kern	2	0,50	0	3	30,90	42,00	31,3	2435	2510	1700	2124	Obv breedtesportnormen 1 wedstrijdveld overcapaciteit en training ruim. Club wil meer trainingscapaciteit.
Alphia	Alphen kern												
AVV	Alphen kern												
Alphia/AVV	Alphen kern	1,5	0,00	2	3	40,55	57,75	44,1	2260	2460	2230	2788	Wedstrijdcapaciteit nog ruimte, trainingscapaciteit krap.
Hazersw.Boys	Haz-Dorp	2	0,84	0	1	15,75	25,50	17,4	1184	1311	866	1083	Wedstrijdcapaciteit aan ruime kant: 1 veld overcapaciteit.
SV Bernardus	Haz-Rijndijk	2	0,39	0	1	19,10	25,50	18,2	932	990	1084	1084	Wedstrijdcapaciteit ruimer en compenseert krappere trainingscapaciteit.
Zwammerdam	Zwammerdam	1	0,00	0	1	4,80	16,50	4,5	720	720	264	330	1 natuurgrasveld overbodig.
Aarlanderveen	Aarlanderveen	0	0,00	0	1,4	6,55	12,94	7,2	1035	1035	360	450	Pupillen kunstgrasveld voor club overbodig.
ARC	Alphen kern	4	0,00	0	5,0	71,8	76,60	82,1	3608	3608	3946	4933	Wedstrijdcapaciteit en trainingscapaciteit krap.
BSC'68	Benthuizen	1	1,33	1	1	28,90	27,00	30,9	1502	1801	1590	1987	Wedstrijdcapaciteit krap. Trainingscapaciteit beperkt door afgelastingen/staat velden.

Hockey

HC Alphen beschikt over 2 watervelden en 2,5 zandkunstgrasvelden en behoort tot de grootste clubs van de gemeente.

De planningsnorm voor hockey is 9 normteams per kunstgrasveld. In het linkerdeel is de berekening weergegeven op basis van normteams. In het rechterdeel is de behoefte gebaseerd op speeltijd. De bruto speelduur op zaterdag voor senioren is door de KNHB bepaald op 110 minuten op (semi)watervelden. De berekening voor speeltijd geeft een lagere speelbehoefte op wedstrijddagen dan de berekening volgens normteams. De ervaring leert dat de berekening op basis van speeltijd te weinig trainingscapaciteit geeft. HC Alphen heeft met de huidige teams behoefte aan 3,5 veld; dus 1 veld overcapaciteit.

De hockeysport heeft jarenlang sterke groeicijfers laten zien, maar de laatste jaren is er een teruggang bij de jeugd. Die trend is ook waarneembaar bij HC Alphen. In anderhalf jaar tijd is het aantal teams bij de jongste jeugd (O8-O10) gehalveerd van 20 teams naar 10 teams. Deze teams spelen met 3, 6 of 8 spelers op respectievelijk een $\frac{1}{8}$ -, een $\frac{1}{4}$ of een $\frac{1}{2}$ veld. De juniorenteams spelen met 11 spelers op een heel veld. In het voorjaar 2023 waren er nog 34 jeugdelftallen en in het najaar 2024 zijn dat er 29. Echter de 10 teams bij de jongste jeugd zullen over enige jaren het aantal jeugdelftallen bij lange na niet vervangen. Doordat de instroom bij de jongste teams het aantal oudere teams bij lange na niet compenseert, verwachten wij dat de behoefte verder zal afnemen. De eerste renovaties van de hockey kunstgrasvelden komen (naar verwachting) pas in 2028 (veld 2) en 2029 (watervelden 1 en 5).

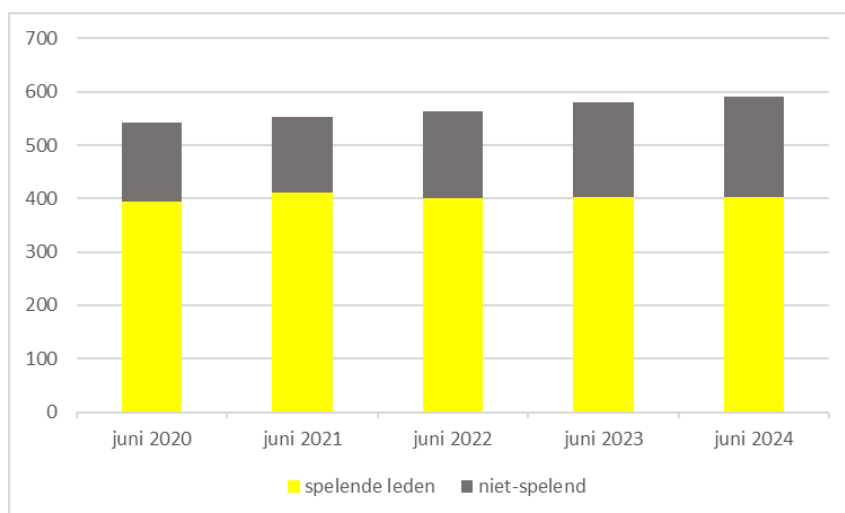
Tabel 2

HC Alphen			Zaterdag			Zondag			zaterdag obv speeltijden			
		team-coefficient	teams dames	teams heren	totaal	teams dames	teams heren	totaal	veld-bezetting	netto speel-tijd	bruto speel-tijd	totale speeltijd
Najaar 2024												
benjamins (1e jr F)	CK08	0,125	0	0	0			0	0,125	40	60	0
3F (2e jaars F)	O8	0,125	2	1	0,375			0	0,125	40	60	22,5
6E	O9	0,25	3	1	1			0	0,25	50	75	75
8E	O10	0,5	2	1	1,5			0	0,5	60	90	135
8D	O11	0,5	0	0	0			0	0,5	60	90	0
11D	O12	1,0	6	2	8			0	1	70	110	880
C	O14	1,0	5	3	8			0	1	70	110	880
B	O16	1,0	5	2	7			0	1	70	110	770
A	O18	1,0	4	2	6			0	1	70	110	660
senioren		1,0			0	10	5	15	1	70	110	0
totaal normteams					31,88			15,00	bruto speeltijd in minuten			3422,5
normteams per veld					9,00			9,00	bruto speeluren en 50% thuis			28,52
									speeltijd			9
benodigde velden:					3,54			1,67	benodigde velden			3,17

Korfbal

Het aantal spelende leden bij KV Tempo is redelijk constant en schommelt de laatste 5 jaar (ook tijdens Covid-19) rond de 400 spelende leden. Het aantal niet spelende leden is ook relatief hoog met een kleine 200 leden. KV Tempo behoort qua spelende leden tot de grotere korfbalverenigingen in Nederland.

Afbeelding 1 Aantal leden KV Tempo (bron: KNKV)



Volgens de nieuwe Planningsnorm Korfbal NOC*NSF 2014 zou de vereniging met 25 (24,83) normteams moeten beschikken over minimaal 4 kunstgras wedstrijdelden van 40 x 20 meter. KV Tempo beschikt over 5 kunstgrasvelden. De handbalvereniging SV Rijnstreek maakt op zondag gebruik van 1 veld voor hun veldcompetitie.

Tabel 3

Vereniging	KV Tempo, zaterdagvereniging, teams september 2024				
Teams	Aantal	Belastingcoëfficiënt	Aantal Normteams		Richtlijn omslagpunt zaterdagvereniging
F-jeugd	4	0,4	1,6		1 kunstgrasveld van 44 x 28 meter = 0 tot 7 normteams
E-jeugd	4	0,4	1,6		
D-jeugd	5	0,625	3,13		2 kunstgrasvelden van 48 x 44 meter = 7 tot 14 normteams
C-Jeugd	4	0,625	2,5		
B-jeugd	3	1	3		3 kunstgrasvelden van 40 x 20 meter = 14 tot 21 normteams
A-jeugd	3	1	3		
G-Korfbal	2	1	2		4 kunstgrasvelden van 40 x 20 meter = 21 tot 28 normteams
Senioren	8	1	8		
	33		24,83		5 kunstgrasvelden van 40 x 20 meter = 28 tot 35 normteams
Midweek	2				

Handbal

Handbal is landelijk steeds meer een zaalsport geworden. Op afdelingsniveau wordt nog wel buitenhandbal gespeeld, voornamelijk in Noordwest en West-Nederland. SV Rijnstreek doet zowel mee aan de zaal- als de veldcompetitie. Voor de veldcompetitie gebruikt het op zondag een kunstgrasveld bij korfbalvereniging Tempo (Tempo speelt alleen op zaterdag).

Vier jeugdteams hebben meegedaan aan de veldcompetitie en de planningsnorm is 10 teams per veld. Gebruik van 1 veld bij Tempo volstaat.

Honk- en softbal

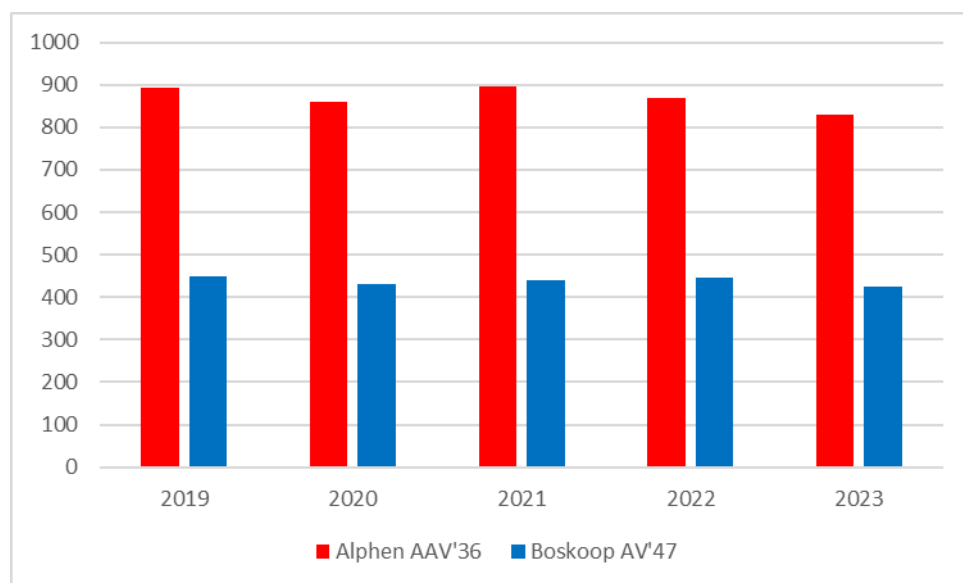
BSC Alphians is de Alphenese honk- en softbalvereniging. De vereniging is in 2012 verhuisd van sportpark De Bijlen naar sportpark Kerk en Zanen. Alphians heeft de beschikking over een honkbalveld, een softbalveld (ook geschikt voor jeugdhonkbal) en een peanutsveld (iets kleiner dan een softbalveld). De vereniging beschikt naast een kantine ook over een eigen hal voor indoortrainingen. BSC Alphians heeft circa 100 leden, 2 seniorenteams en 5 jeugdteams honkbal en 1 jeugd softbalteam. Volgens de planningsnormen heeft de vereniging (ruim) voldoende aan 1 honkbalveld en 1 softbalveld en is het peanutsveld overbodig.

Atletiek

De gemeente heeft twee atletiekverenigingen: AAV'36 in de stad Alphen aan den Rijn en AV'47 in Boskoop. AAV'36 beschikt over een accommodatie met een 6-laans rondbaan van 400 meter en 8 sprintlanen en dubbele technische nummers. In het clubgebouw (eigendom AAV'36) heeft de vereniging een krachtruimte. AV'47 heeft in Boskoop een 300 meter kunststof rondbaan met 6 sprintlanen met technische nummers. De voorzieningen voor technische nummers zijn in Boskoop minder uitgebreid vergeleken met de accommodatie in Alphen. Bij de kantine heeft AV'47 ook een krachthonk.

Het aantal leden bij beide atletiekverenigingen is stabiel, bij AAV'36 tussen de 800-900 leden en bij AV'47 ruim 400 leden.

Afbeelding 2 Ledenontwikkeling AAV'36 en AV'47 (bron: Jaarboek Atletiekunie 2023)



Er zijn geen planningsnormen voor atletiekaccommodaties. Dat heeft ook te maken met de verdeling baanatletiek en wegatletiek, dat per vereniging verschilt. Er zijn verenigingen van 400 leden met een 6-laans atletiekbaan en verenigingen met 1000 leden met dezelfde atletiekbaan.

Illion in Zoetermeer (863 leden) heeft de beschikking over een vergelijkbare accommodatie als AAV'36. AV Gouda (506 leden) gebruikt ook een 6 laans 400 meter rondbaan. Leiden atletiek heeft ruim 1100 leden en maakt gebruik van een 400 meter 8 laans rondbaan. Het aantal gemeenten met 2 of meer volwaardige (400 meter) atletiekaccommodaties is zeer beperkt en we treffen die alleen aan in de grootste gemeenten.

American football en rugby

Zowel American football als rugby zijn volgens het huidige beleid geen basissporten. In 2017 is de Rugby Club Alphen opgericht. De vereniging verzorgt 1x per week een training voor 10–20 kinderen op het softbalveld aan de Amerikalaan. In Nederland heeft de Rugbybond 17.000 leden.

De Alphen Eagles zijn in 1985 opgericht en zijn 2012, 2013 en 2014 landskampioen geworden. American football is een kleine sport in Nederland met in totaal in Nederland 2000 leden (waarvan 440 jeugdleden) en 21 verenigingen. De Alphen Eagles gebruiken veld 8 van ARC waarop ze met 2 teams gedurende het seizoen op zondag een beperkt aantal wedstrijden spelen.

Pétanque

Pétanque en jeu de boules zijn termen die vaak door elkaar worden gebruikt. Jeu de boules is een overkoepelende term van balsporten. In Nederland beoefent men bijna uitsluitend pétanque. Les Pointeurs is de pétanque-vereniging van Alphen aan de Rijn. De vereniging beschikt over 36 buitenbanen en een hal met 15 binnenbanen. De vereniging heeft ongeveer 100 leden. De planningsnorm voor pétanque is als volgt.

Benodigd aantal banen bij tripletten:	Aantal leden vereniging x 75% gedeeld door 6
Benodigd aantal banen bij doubletten:	Aantal leden vereniging x 75% gedeeld door 4

75% = gemiddelde opkomst van leden per trainingsactiviteit.

Bij 100 leden en een competitie met doubletten zijn afgerond 19 banen nodig. Het aantal banen is ruim voldoende. Bij het vaststellen van het sportbeleid in 2003 is pétanque ingedeeld als basissport in de gemeente. De gemeente heeft echter geen bemoeienis met het jaarlijks onderhoud of renovaties van de buitenbanen. De hal is door de vereniging gefinancierd. *klopt dit vastgoed?

Naast dorps huis de Tas in Benthuisen liggen twee jeu de boules banen, die het dorps huis gebruikt voor wekelijkse activiteiten (Stichting Actief Rijnwoude).

Wielrennen, skate, triathlon

De wielervereniging Avanti gebruikt het wielrenparcours op sportpark Kerk en Zanen. Het parcours meet 1.500 meter en is over de hele lengte 5 meter breed, waarmee het voldoet aan de richtlijnen van de KNWU. Het parcours bestaat voor een gedeelte uit openbaar gebied en wordt tijdens het gebruik door de wielervereniging op drie plaatsen met hekken worden afgesloten. Een wielrenparcours is voor wielerverenigingen een belangrijke voorziening in omdat het een veilige voorziening is voor trainingen en wedstrijden. Veel wielerverenigingen moeten noodgedwongen gebruik maken van de openbare weg (bijvoorbeeld bedrijventerrein) en veiligheid is dan altijd een groot issue.

STC De Rijnstreek (schaats- en skatevereniging) en De Omniskaters (skate-vereniging) gebruiken de wielersbaan ook voor skate-cursussen en wedstrijden. Ook de Triathlon Club Alphen aan den Rijn maakt voor fietstrainingen gebruik van het wielrenparcours van Avanti.

Het clubhuis bij het wielersparcours is eigendom van de Omnivereniging Avanti, die uit vier sub verenigingen bestaat, te weten:

- Wielervereniging Avanti
- Fietstoerclub Avanti
- Schaatstrainingencentrum De Rijnstreek
- Triathlon Club Alphen aan den Rijn.

Er zijn geen planningsnormen voor een wielrenparcours. Het feit dat Alphen aan den Rijn over een afsluitbaar parcours beschikt is een groot pluspunt voor de wiel- en inline skatesport.

Beachvolleybal

Bij Floreant in Boskoop liggen 4 gemeentelijke beachvolleybalvelden. Op de Bijlen zijn 4 beachvelden naast KV Tempo. Het aantal beachvelden is voldoende voor de vraag. Voor evenementen en toernooien heeft een beach-voorziening met 3-4 velden de voorkeur.

Niet-gemeentelijke buitensportaccommodaties

Tennis

Tennis is met ruim 3.500 KNLTB-leden de 2^e georganiseerde sport na voetbal. Volgens het huidige beleid is tennis geen basissport en dat betekent dat de verenigingen de accommodaties volledig zelfstandig exploiteren. De planningsnorm is 70 tot 90 spelers per verlichte tennisbaan. De Benthuiser Tennisclub en T.V. Boskoop hebben in 2022 padelbanen aangelegd en hebben daarna een duidelijke ledengroei doorgemaakt. Bij Tehado en Nieuwe Sloot zijn padelbanen in voorbereiding/aanleg. Artesia was voornemens om padelbanen aan te leggen, maar in verband met extra kosten van geluidswanden is dat voorlopig van de baan. Bij Tean en de Hazerswoudse Tennisclub ligt het park te dicht bij woningen en/of ontbreekt de ruimte daarvoor. Bij Aarlanderveen zijn geen plannen voor aanleg van padelbanen.

Voor de gehele gemeente is de baanbezetting bij Tehado, Artesia en Aarlanderveen laag. Artesia zal door de ontwikkeling van De Gnephoek op een ledengroei kunnen rekenen.

Tabel 4 Aantal banen en KNLTB-leden (bron: KNLTB)

		Tennis -banen	padel banen	Leden KNLTB*	spelers/ tennisbaan	
Benthuizer T.C.	Benthuizen	7	2	474	68	
T.V. Boskoop	Boskoop	10	3	751	75	
T.V. Artesia	Koudekerk	6	0	261	44	
Tehado	Haz Dorp	7	3	290	41	aanleg padel eind 2024
Hazerswoudse T.C.	Haz.rijndijk	5	0	269	54	
ATC Tean	Alphen ad Rijn	11	0	863	78	
TC Aarlanderveen	Aarlanderveen	2	0	92	46	
TV Nieuwe Sloot	Alphen ad Rijn	8	4	516	65	april 2025
		56	12	3516	63	

*leden per 7 oktober 2024

Voor de gehele gemeente is de tenniscapaciteit (outdoor) ruim voldoende. De tennisverenigingen hebben in 2023 een tennisvisie opgesteld, om meer samen te werken als verenigingen. Een van de wensen is het realiseren van een indoortennis-faciliteit met het oog op het verdwijnen van de indoorbanen op het complex Nieuwe Sloot.

Roeien, kanoën en windsurfen

De Alphense Roeivereniging en de Alphense Kanovereniging "De Kromme Aar" hebben hun accommodatie naast elkaar op de Machineweg in Aarlanderveen aan het Aarkanaal. De verenigingen huren de grond van de gemeente en hebben zelf een kantine/botenloods gerealiseerd met aanlegvlot/steiger.

De Windsurfvereniging Zegerplas heeft haar eigen clubhuis aan de Zeegerplas, naast de Oosterbegraafplaats (Verlengde Aarkade 22).

Hengelsport

De Hengel Sport Vereniging Alphen a/d Rijn (H.S.V."Alphen") is de hengelsportvereniging van het Groene Hart. Voor clubbijeenkomsten maken leden gebruik van het clubhuis van Avanti. HSVA heeft van diverse wateren in de omgeving de visrechten. Op 31 augustus 2021 had de club ongeveer 2.450 leden.

Golf

Golfclub Zeegersloot beschikt over een 18 holes golfbaan aan de Kromme Aarweg in Alphen aan den Rijn. Bij het clubhuis en restaurant ligt een oefencentrum met meerdere chipping- en puttinggreens, oefenbunkers en een drivingrange.

Hippische sport

Vooraf in de kernen/landelijk gebied van de gemeente zijn veel maneges en stallen gevestigd, van kleinschalige tot grote accommodaties met binnen- en buitenvoorzieningen. Een groot aantal van deze accommodaties worden ook gebruikt door verenigingen die verschillende onderdelen van de hippische sport beoefenen.¹⁹

Waterski- en wakeboarden

Op de Zegerplas heeft Wet 'n Wild WakePark een waterski- en wakeboardbaan met beachhouse/restaurant. Naast ongebonden sporters maakt ook de Alphenense Waterski en Wakeboard Vereniging gebruik van de accommodatie.

Ski/snowboard (indoor met fitness etc)

Ski & Snowboard Xperience heeft twee indoor rolbanen voor ski- en snowboard-lessen. De organisatie is in 2019 verhuisd van Boskoop naar een pand aan De Bijlen bij de Zegerplas.

¹⁹ De gemeente is wel eigenaar van Hippisch Centrum Zeegersloot. De gemeente en de stichting hebben hierover in 2020 afspraken gemaakt, waarbij ook is aangegeven dat op termijn bedrijfswoning en manege tegen marktconforme condities zullen worden verkocht.

Tabel 5 Binnensport (gebruik en bezetting representatieve week in januari 2024)

naam			ma-vrij			uren	uren	bezetting ma-vrij		bezetting	waarvan	waarvan
accommodatie			08.30-12u	12-17u	17-23u	weekend	totaal	overdag	avond	totaal	uren VO	uren BO
Arena zaal1	16x28	Alphen	3,5	4,75	16	11,5	35,8	19%	53%	40%	8,25	0
Arena zaal2	16x28	Alphen	3,5	4,75	16	11,5	35,8	19%	53%	40%	8,25	0
Arena zaal3	16x28	Alphen	3,5	7,25	16	11,5	38,3	25%	53%	43%	10,75	0
Limes1	16x28x9	Alphen	17,5	16	23,75	13,25	70,5	79%	79%	80%	32,5	0
Limes2	16x28	Alphen	17,5	12	23,5	13,25	66,3	69%	78%	75%	28,5	0
Limes3	16x28	Alphen	14	13	23,5	13,25	63,8	64%	78%	72%	26	0
Limes4	16x30x9	Alphen	17,5	12,5	21,5	15	66,5	71%	72%	75%	30	0
Limes5	16x30	Alphen	17,5	15	21,5	15	69,0	76%	72%	78%	32,5	0
Limes6	16x30	Alphen	17,5	15	21,5	15	69,0	76%	72%	78%	32,5	0
De Meteor 1	16x28	Alphen	18,75	15,25	16,5	0	50,5	80%	55%	57%	33,75	0
De Meteor 2	16x28	Alphen	18,75	15,25	16,5	0	50,5	80%	55%	57%	33,75	0
De Meteor 3	16x28	Alphen	18,75	15,25	16,5	0	50,5	80%	55%	57%	33,75	0
Rijnstreek A	22x24	Alphen	17,75	13,5	10,25	0	41,5	74%	34%	47%	31,25	0
Rijnstreek B	22x24	Alphen	14,75	13,5	10,25	0	38,5	66%	34%	44%	28,25	0
Plantaan A	14x24	Boskoop	14,25	13,25	18,75	3,5	49,8	65%	63%	56%	0	23,5
Plantaan B	14x24	Boskoop	7,5	10,5	16,5	3,5	38,0	42%	55%	43%	12	5
Plantaan C	14x24	Boskoop	19,75	13,25	18,75	3,5	55,3	78%	63%	62%	11	18
De Hil A	15,3x24	Benthuizen	0	1,25	9	0	10,3	3%	30%	12%	0	0
De Hil B	15,3x24	Benthuizen	0	0	5	0	5,0	0%	17%	6%	0	0
De Hil C	15,3x24	Benthuizen	0	0	8	2,5	10,5	0%	27%	12%	0	0
Landvliethal 1	21x22	Haz-dorp	12	8	16,25	4,5	40,8	47%	54%	46%	3,25	12,75
Landvliethal 2	21x22	Haz-dorp	8,75	2,25	13	1	25,0	26%	43%	28%	5	6
De Cirkel A	14x22	Haz-Rijndijk	11	3,25	12	2,5	28,8	34%	40%	32%	0	13,5
De Cirkel B	14x22	Haz-Rijndijk	3	3	2	0	8,0	14%	7%	9%	0	6
Vroonhoevelaan Links	12x21	Alphen	21,5	11,5	12	6	51,0	78%	40%	58%	0	28,25
Vroonhoevelaan Rechts	12x22	Alphen	18	11,25	12,75	6	48,0	69%	43%	54%	0	28
De Oude Wereld	14x22	Alphen	17,25	13	24	11,5	65,8	71%	80%	74%	0	24,75
De Oude Wereld	14x22	Alphen	14,5	12	23,25	7,5	57,3	62%	78%	65%	0	18
De Ridderhof (privaat)	22x44	Kouderkerk							vol			
1. Gymzaal Aarlanderveen	12x21	Aarlanderveen	3,5	3,5	5,25	4,75	17,0			27%	0	6
2. Gymzaal Batenstein	12x21	Alphen	19,5	10,75	5,25	2	37,5			60%	0	29,25
3. Gymzaal De Biezen	12x21	Alphen	15,5	13,5	2	0	31,0			49%	0	28
4. Gymzaal Buitendorpstraat	12x21	Zwammerdam	5	3,5	17,5	0	26,0			41%	0	6,5
5. Gymzaal Christinastraat	12x21	Benthuizen	8,25	7,25	1	0	16,5			26%	0	12,5
6. Gymzaal Havixhorst	10x20	Alphen	17,75	4	2,75	0	24,5			39%	5	16,75
7. Gymzaal Honingzwam	12x21	Alphen	11	6	8,5	1,75	27,3			43%	0	17
8. Gymzaal Lupinesingel	12x21	Alphen	12,5	4,75	8	1,5	26,8			42%	0	12,75
9. Gymzaal Mandenvlechter	10x20	Alphen	15	13,5	6	0	34,5			55%	8,5	16,25
10. Gymzaal Marsdiep	12x21	Alphen	3,25	11,75	14,5	5,5	35			56%	12,25	7,75
11. Gymzaal Paradijslaan	12x21	Alphen	16,25	12,5	3	4,75	36,5			58%	0	26,25
12. Gymzaal Polluxstr	12x21	Alphen	9,5	13,5	8,5	0	31,5			50%	0	18
13. Gymzaal Verdihof	12x21	Alphen	16,75	10	7,5	1,5	35,8			57%	0	23,75
14. Gymzaal Op Maat 1	12x21	Alphen	13,75	7	6,25	3,75	30,8			49%		18,75
15. Gymzaal Op Maat 2	12x21	Alphen	15	8,75	7,5	1,75	33,0			52%		23,75